Tiina Perkiö

SOVITTAJAN MATKASSA
Pop-/rocksovituksia jousikvartetille

Opinnäytetyö
Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogin koulutusohjelma
Toukokuu 2012

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS YRKESHÖGSKOLA

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö	**Aika** Toukokuu 2012	**Tekijä/tekijät** Tiina Perkiö
Koulutusohjelma Musiikkipedagogi		
Työn nimi SOVITTAJAN MATKASSA. Pop-/rocksovituksia jousikvartetille.		
Työn ohjaaja Kirsti Rasehorn		**Sivumäärä** 24 + 5 liitettä
Työelämäohjaaja		

Tein taiteellisena opinnäytetyönäni viisi jousikvartettisovitusta suomalaisesta pop-/rockmusiikista sekä niiden työstämistä selvittävän kokemuspohjaisen ja analyyttisen kirjallisen raportin. Valitut kappaleet ovat Silkkiin Käärittyinä (Uniklubi), Kiss of Hope (Negative), Join me in death (HIM), Häävalssi mollissa (Happoradio) sekä Closure (Amoral). Sovitusten kohderyhmänä pidin lapsia ja nuoria, jotka ovat soittimensa kanssa noin perustaso 3:n tasolla ja joille edellämainittujen yhtyeiden musiikki voisi tuoda sekä lisämotivaatiota yhteissoittoon että monipuolisuutta soitettuun ohjelmistoon.

Opinnäytetyöprosessin tuloksena syntyi myös pedagoginen sovittajan työkalupakki. Kuvaan siinä sovitustyön haasteita ja ongelmia sekä esitän ratkaisuja niihin. Haasteista nostan esille seuraavat: kitarasoolot, instrumenttien ominaispiirteet, pedaali, linjakkuus ja kaiku, oktaavialat, rumpukompit, lyriikat, melodian ja äänten jakaminen, transkriptio sekä vaikeustaso. Sovittajan työkalupakki kuvaa sitä hiljaista tietoa, jota sovitustyöhön sisältyy. Tästä hiljaisesta tiedosta on on, varsinkin jousikvartetille sovitettaessa, saatavissa hyvin vähän lähdemateriaaleja.

Sovitusprosessin aukikirjoittaminen ja sovittajan työkalupakki ovat muidenkin vastaavaa sovitustyötä tekevien hyödynnettävissä. Sen myötä opinnäytetyö palvelee ennen kaikkea musiikin harrastajien ja opistotasoisten ryhmien vetäjiä työssään. Opinnäytetyöni on ollut ammatillisesti hyvin kehittävä ja edistävä prosessi, jonka myötä muun muassa transkriptio- ja sovitustaitoni ovat kehittyneet paljon.

Asiasanat
Jousikvartetti, pop/rock, sovittaminen, sovitus, sovitusprosessi

CENTRAL OSTROBOTHNIA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Unit Health, Welfare and Culture	**Date** May 2012	**Author** Tiina Perkiö
Degree programme Music pedagogy		
Name of thesis ALONG CAME AN ARRANGER. Pop/rock arrangements for a string quartet.		
Instructor Kirsti Rasehorn		**Pages** 24 + 5 appendices
Supervisor		

In this artistic thesis I made five arrangements for a string quartet from Finnish pop/rock pieces and an experience-based and analytical written report. Chosen pieces are Silkkiin käärittyinä (Uniklubi), Kiss of Hope (Negative), Join me in death (HIM), Häävalssi mollissa (Happoradio) and Closure (Amoral). The target audiences of these arrangements were children and youth with playing experience of a couple of years and with playing competence of basic level 3. My wish was that these songs could bring both additional motivation for ensemble playing and versatility to the students' repertoire.

As a result of the thesis process a pedagogic toolbox for the arranger was developed. The toolbox includes a description of the challenges and problems of arranging for a string quartet and I also present some conclusions. The following challenges are introduced: guitar solos, instrumental specialities, pedal, phrases and echo, octaves, drum rhythms, lyrics, dividing melody and notes, transcription and level of difficulty. The toolbox gives words for the tacit knowledge which is very typical for the arranging process and which lacks references, especially when arranging for a string quartet. Both the description of the arranging process and the toolbox for an arranger serve music teachers that deal with arrangements and string groups at the amateur or music school level.

My thesis has been professionally a very rewarding, developing and conducive process and it has developed especially my competence in making transcriptions and arrangements.

Key words
Arranging, arrangements, pop/rock, process of arranging, string quartet

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO 1

2 POP/ROCK-MUSIIKIN SOVITTAMISEN HAASTEET, KUN INSTRUMENTTINA ON JOUSIKVARTETTI 3
2.1 Sovitusoppaat ja sovitukset 3
2.2 Jousikvartetti kokoonpanona 5
2.3 Sovitusten kohdejoukko 7

3 SOVITUSPROJEKTI 8
3.1 Miksi nämä kappaleet valikoituivat opinnäytetyöhön 8
3.2 Sovitusluvat 11
3.3 Transkriptointi 12
3.4 Sovitustyö haasteineen 12
3.4.1 Miten sovitan kitarasoolot 12
3.4.2 Miten siirrän rumpujen liikkeen ja säilytän kappaleen energian 13
3.4.3 Pianopedaali ja linjakkuus 13
3.4.4 Vaikeustaso 14
3.4.5 Aikataulutus ja ajankäyttö 15
3.4.6 Laulumelodiasta instrumentaaliksi 16
3.4.7 Puhtaaksikirjoittaminen 17
3.4.8 Yhteenveto sovitusratkaisuistani 18
3.5 Äänitys ja taltiointi 20

4 P0HDINTA 21

LÄHTEET 24
LIITTEET

1 JOHDANTO

Minulle oli alusta alkaen selvää, että haluaisin tehdä taiteellisen opinnäytetyön. Mieleni perukoilla oli jo useamman vuoden pyörinyt suunnitelma sovittaa suomalaista rock-/popmusiikkia jousikvartetille, joten päätin nyt tarttua aiheeseen. Koska valmistun instrumenttipedagogiksi, halusin yhdistää jotenkin työni myös opettamiseen; voisin tehdä sovituksia ja myöhemmin käyttää niitä hyväksi opetustyössäni. Tästä seurasi tietysti se, että pyrin pitämään sovitukset teknisesti suhteellisen vaivattomina soittaa. Näistäkin sovituksista löytyy toki nuorehkoille soittajille haastetta, niin sävellajien kuin muidenkin soittoteknisten asioiden tuomana. Valitsin mukaan seuraavat kappaleet: *Silkkiin käärittyinä*, esittäjä Uniklubi, *Kiss of Hope*, esittäjä Negative, *Join me in death*, esittäjä HIM, *Häävalssi mollissa*, esittäjä Happoradio sekä *Closure*, esittäjä Amoral.

Minulle viulistina - ja nykyään myös alttoviulistina - jousikvartetti on hyvin läheinen työväline. Itse olen aina nauttinut suuresti minkälaisesta yhteismusisoinnista tahansa, oli kyseessä sitten jousikvartetti, jousiorkesteri tai vaikka täysimittainen sinfoniaorkesteri. Olen kuitenkin törmännyt lapsiin ja vähän vanhempiinkin, jotka eivät ole aivan yhtä innokkaita musisoimaan yhdessä. Minun itseni on vaikea ymmärtää, miksi joku ei pitäisi muiden kanssa soittamisesta, itse pidän sitä soittamisen kenties jopa parhaana puolena! Koska valtaosa soittoharrastuksesta tapahtuu kuitenkin yksin harjoitustilassa soitellessa, on piristävää päästä välillä eroon yksinäisyydestä ja liittyä muiden seuraan.

Tämä on herättänyt minut pohtimaan syitä siihen, miksi joku soittaa mielummin itsekseen. Eräänä vaihtoehtona mieleeni nousivat kappalevalinnat. Oma oletukseni on, että keskiverto suomalainen lapsi tai nuori kuuntelee kotona enemmän populaarimusiikkia kuin klassista musiikkia. Tämä voi omalta osaltaan vaikeuttaa yhteismusisoinnista nauttimista, yhdessä soitettavat kappaleet ovat vieraita ja täten kenties vaikeammin omaksuttavissa. Mikäli tunnilla soitettaisiin jo kotoa tuttuja kappaleita, saattaisi yhteissoitantaan saada uutta intoa; oman mielimusiikin soittaminen motivoi ketä tahansa. Klassista musiikkia ei tietenkään ole tarkoitus unohtaa, mutta populaarimusiikkia voisi hyvinkin käyttää niin sanotusti virkistävänä välipalana. Tämä

olikin suurena syynä siihen, että valitsin sovitettavakseni rock-/popkappaleita. Genrevalintaan vaikutti myös se, että koen rock-/popmusiikin itselleni läheisemmäksi ja tutummaksi kuin esimerkiksi jazzmusiikin. Vapaa-ajallani kuuntelen itsekin paljon muuta kuin klassista musiikkia.

2 POP/ROCK-MUSIIKIN SOVITTAMISEN HAASTEET, KUN INSTRUMENTTINA ON JOUSIKVARTETTI

Jousikvartetin kanssa työskentelevä sovittaja törmää erilaisiin haasteisiin. Originaalien versioiden kokoonpanot eroavat suuresti jousikvartetista, vaikka jotkin rock-/popryhmät käyttävätkin toisinaan musiikissaan hyödyksi jousisoittimia. Käytössä on hyvin erilaiset voimavarat omine vahvuuksineen ja heikkouksineen. Mielestäni tämä vaatii ehdottomasti jonkin jousisoittimen soittotaitoa sekä muutenkin laajaa tietämystä.

2.1 Sovitusoppaat ja sovitukset

Erilaisia sovitusoppaita on jos jonkinlaisia, mutten asteltuani kirjastoon löytänyt yhtään opasta siitä, miten sovitettaisiin nimenomaan jousikvartetille, eikä varsinkaan miten pop-/rockmusiikkia sovitettaisiin kyseiselle kokoonpanolle. Löysin kuitenkin muun muassa Daryl Runswickin (1992) sovitusoppaan, joka antaa ohjeita rock-, jazz- sekä popmusiikin sovittamisesta ylipäätään. Runswick esittelee kirjassaan erilaisia vinkkejä, millaisia kuvioita jousille voi kirjoittaa, esimerkiksi erilaisia ”iskeviä sointuja” (*Stab chords*) sekä juoksutuksia ylös- tai alaspäin (Runswick, 1992, 113-129). Koin kuitenkin kyseiset neuvot tietyllä tapaa itselleni soittajana jo entuudestaan tutuiksi. Internetistä löysin joitain keskustelufoorumeita, joilla kysyttiin oppaita nimenomaan popmusiikin sovittamiseen jousikvartetille, mutta ohjeet olivat hyvin yksinkertaistettuja, kehotuksia aloittaa pianopartituurista yms. Varsinaisia oppaiden nimiä ei näissäkään vastauksissa ilmentynyt.

Yleisesti sovittamista ja orkestrointia käsitteleviä kirjoja toki löytyy, mutta mielestäni esimerkiksi klassiseen musiikkiin painottuvat sovitusoppaat eivät auta kovin paljoa pop-/rockmusiikkia sovitettaessa. Esimerkiksi Samuel Adlerin *The Study of Orchestration* (1989) on varsin mainio kirja, mutten kokenut siitä olevan minulle mainittavasti hyötyä. Adlerin opas on varmasti mainio klassisen musiikin sovituksia tehtäessä, varsinkin koko orkesteria käytettäessä. Päätin olla käyttämättä näitä yleispäteviä teoksia sen kummemmin.

Muusikonurani aikana olen ehtinyt soittaa jos jonkinlaisia sovituksia itsekin. Olen soittanut viihdeorkestereissa, klassista musiikkia soittavissa kokoonpanoissa, sekä erilaisissa yhteyksissä pelkkien sointumerkkien perusteella. Tähän astinen on valmentanut minua hyvin, koen tuntevani omat instrumenttini tarpeeksi hyvin tietääkseni millaista tekstuuria on helppo soittaa ja millaista ei.

Niin sanotusti pelkästään sovitusten soittamisen lisäksi olen tietysti koulutukseni puitteissa myös opiskellut niin sovittamista, soinnuttamista kuin esimerkiksi harmoniaoppiakin. Luentomuistiinpanot ovat hyvässä tallessa, niistä on hyvä tarkastaa mieltä painavia kysymyksiä. Vaikka sovituksista voikin tehdä verrattain vapaamuotoisia, on mielestäni hyvä pysyä joissain lainalaisuuksissa, edes jossain määrin.

Tutustuin myös muiden tekemiin, löysin esimerkiksi Milka Laineen vuonna 2009 Jyväskylän ammattikorkeakoulussa valmistaman opinnäytetyön *Opetellaan sovittamaan! : käytännönläheisiä ohjeita musiikin opiskelijoille kevyen musiikin sovittamisesta.* Selasin opinnäytetyötä ja totesin, että minulle paras apu tässä työssä oli lähdeluettelo. Huomasin myös Laineen tutustuneen Runswickin teokseen.

Voisi myöskin sanoa minulla olleen eräänlaisia soivia oppaita ja innoittajia. Apocalyptica aloitti uransa levyttämällä Metallica-yhtyeen kappaleita neljällä sellolla (Apocalyptica, 2010). Apocalyptica on mielestäni osoittanut erinomaisesti, että klassisiksi mielletyillä soittimilla voi soittaa pitkälti mitä tahansa. En lähde listaamaan tähän kaikkia yhtyeitä, jotka käyttävät klassisia soittimia musiikissaan, kauniita jousisovituksia löytyy monelta yhtyeeltä. Mainittakoon myös, että opinnäytetyöhön valitsemistani yhtyeistä muun muassa Uniklubi on esiintynyt jousikvartetin kanssa kesällä 2010, pääsin onneksi itsekin näkemään erään näistä esiintymisistä. Myös Happoradio on käyttänyt jousia hyväkseen esiintyessään Mikkelin kaupunginorkesterin kanssa kevään 2012 aikana, mutten valitettavasti itse nähnyt ainuttakaan näistä konserteista.

2.2 Jousikvartetti kokoonpanona

Jousikvartetti on täynnä vaihtoehtoja. Jousisoittimet ylipäätään ovat äärimmäisen monipuolisia soittimia, niillä saa toteutettua jos jonkinlaisia äänimaailmoja. Koska itse olen soittanut viulua pienestä pitäen, tunnen kyseisten instrumenttien mahdollisuuksia jo verrattain paljon. Alttoviulun sivusoittimekseni saaneena olen tutustunut myös sen tuomiin vivahteisiin läheisesti. Jousikvartetin instrumenteista ainoastaan sello on minulle hieman etäisempi, mutta onnekseni sisareni on soittanut selloa ja minulla on myös selloa soittavia ystäviä.

En olisi pystynyt toteuttamaan tätä opinnäytetyötä tällaisessa muodossa muuten kuin jousikvartetille sovittaen, sillä perustietämykseni esimerkiksi puhallinsoittimista on kapea. Olisin törmännyt niin moniin ongelmiin vain tietämättömyyteni takia, että prosessiin olisi vaadittu hyvin paljon aikaa ja ohjaavaa kättä. Jousikvartetin valinta oli selkeää myös siksi, että tulevaisuuden työtehtävissäni tulen mitä luultavimmin ohjaamaan jousikokoonpanoja selkeästi enemmän kuin puhallinsoitinkokoonpanoja.

Jousisoittimissa on lukemattomia eri värejä, joita voi hyväksikäyttää niin sovittaessa kuin ylipäätään soittaessakin. Pienet jousikäden, eli oikean, jousta pitelevän käden, muutokset voivat muuttaa ääntä ratkaisevasti. Jo muutos *legato*-soitosta *portatoon*[1] muuttaa kuulokuvaa hyvinkin merkittävästi. Jousen suunnanvaihdokset tuovat tarpeen mukaan helposti selkeyttä ja erittelyä ääneen, useamman äänen samaan suuntaan soittamalla voi hakea soittoonsa lisää linjakkuutta.

Rock/pop-kappaleita jousikvartetille sovittaessa on toki paljon haasteita. Jousikvartetti on instrumenttina hyvin erilainen rock-bändiin verrattuna. Rock-bändissä suuri osa rytmistä tuotetaan rummuilla, jotka jousikvartetista puuttuvat kokonaan. Vaikka tiedostinkin suuretkin eroavaisuudet, halusin kuitenkin yrittää pysyä mahdollisimman lähellä alkuperäisversioita. Haasteista ja niiden käsittelystä kerron lisää myöhemmin.

1 Kaksi tai useampi sävel saman suuntaan soitettuna, mutta jokainen ääni on eritelty aksentein eli korostuksin (Garam, 1972).

Tässä yhteenveto keskeisimmistä haasteista (taulukko 1):

Haaste	**Huomioita**
Kitarasoolot	Instrumentti säveltämisen/sovittamisen määrittelijänä; se, mitä on mukava soittaa kitaralla, ei välttämättä toimi yhtä hyvin esimerkiksi viululla soitettaessa.
Instrumentit	Erilainen instrumentaatio muuttaa kappaletta paljon. Vieläkö kappale saa kertoa omaa tarinaansa?
Pedaali, linjakkuus, kaiku	Säilyykö pitkä linja hyvin? Miten jäljitellä esimerkiksi pitkää kosketinsoitinmattoa? Vaikuttavatko kaiku- yms efektit kuulokuvaan?
Oktaavialat	Mihin oktaavialaan melodia/säestyskuvio on mielekästä sijoittaa? Miten tämä vaikuttaa muuhun materiaaliin? Ovatko äänet liian etäällä toisistaan?
Rumpukompit	Rumpukompit pitävät kappaleen kasassa ja vievät sitä rytmillisesti eteenpäin. Millaisia kuvioita on mahdollista jäljitellä jousin? Miten muuten energian saa välittymään?
Lyriikat	Jousikvartetissa ei ole laulajaa, mutta sanat ovat suuri osa kappaleen sisällöstä. Miten saman tunnelman saa siirrettyä ilman, että kappale kärsii?
Melodian ja äänten jakaminen	Mille instrumentille melodia, mille säestyskuviot? Millaisessa kohdassa kannattaa vaihtaa melodian soittajaa? Saavatko kaikki varmasti tärkeää soitettavaa?
Transkriptio	Hyvin harvaan pop-/rockkappaleeseen on olemassa nuotteja. On itse kirjoitettava melodia paperille, kuunneltava bassolinjat ja poimittava soinnut.
Vaikeustaso	Sovitusten kohderyhmä on muistettava pitää mielessä. Vaikuttaako tämä tunnelmaan? Millaisia asioita voi käyttää?

2.3 Sovitusten kohdejoukko

Olen suunnannut sovitukseni pääasiassa lapsille ja nuorille, jotka ovat toimineet instrumenttinsa parissa jo joitakin vuosia.. Aivan vasta-alkajille sovitukset eivät sovellu sellaisinaan, jo esimerkiksi joidenkin sävellajien haastavuuden kannalta. Arvioisin, että olisi hyväksi olla valmistamassa noin Perustaso 3-tutkintoa.

Kappale *Join me in Death* soitetaan H-duurissa, jonka viisi ylennysmerkkiä tuottavat helposti harmaita hiuksia jo jonkinaikaa yhdessä soittaneellekin kokoonpanolle. *Häävalssi mollissa* puolestaan kulkee es-mollissa, joka kuusine alennuksineen on intonaation kannalta äärimmäisen haastava. Kyseisen kappaleen päätinkin siirtää puolisävelaskeleen alemmas d-molliin. *Kiss of hope*-kappale tuotti myöskin hieman harmaita hiuksia soitettavan sävellajin kannalta. Kappale lähtee c-mollissa, moduloi välillä es-molliin, käväisee jälleen c-mollissa ja palaa es-molliin. En itsekään haluaisi soittaa kuutta alennusta käyttäviä kappaleita kovin mielelläni, joten olisi ollut huono valinta pitää kappale alkuperäissävellajeissaan. Laskin näitäkin sävellajeja puolisävelaskeleen, jollain soitettaviksi tulivat huomattavasti inhimillisemmät h-molli ja d-molli. Jotkin sävellajit soivat jousisoittimella paremmin kuin toiset.

Nyrkkisääntönä voidaan mielestäni sanoa, että ylennysmerkkiset sävellajit ovat jousisoittimille edullisempia. Ensinnäkin ne tuntuvat sopivan omaan käteen helpommin soittamiselta, mutta niissä myös yläsävelsarjat pääsevät paremmin esille. Tämän lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi vapaita kieliä ja huiluääniä.

3 SOVITUSPROJEKTI

Sovittaminen on hyvin monivaiheinen projekti. Kappaleiden valitseminen on ensimmäinen virstanpylväs, ja siihen kannattaakin perehtyä huolella. Tämän jälkeen on vielä tehtävä itselleen jonkinlaiset nuotinnokset kappaleista ennen kuin pääsee käsiksi itse työhön. Itseäni ainakin auttaa se, että näkee paperilta jotain, johon voi sitten kehitellä uusia kuvioita.

Opinnäytetyöhön valitsemani kappaleet (taulukko 2):

Yhtye	**Kappale**	**CD-levyn nimi**	**Julkaisu-vuosi**	**Julkaisija**	**Säveltäjä**	**Sanoit-taja**	**Sovittaja**
Uniklubi	Silkkiin käärittyinä	Kultakalat	2010	Sony Music Entertain ment Finland Oy	Teemu Rajamäki	Teemu Rajamäki	Uniklubi ja Jyrki Tuovinen
Negative	Kiss Of Hope	Neon	2010	Warner Music Finland Oy	Jonne Aaron ja Larry Love	Jonne Aaron	Negative ja Jimmy Wester-lund
HIM	Join me in death	Razor-blade Romance	2000	BMG Finland	Ville Valo	Ville Valo	HIM
Happo-radio	Häävalssi mollissa	Puolimieli	2010	Sony Music Entertain ment Finland Oy	AH Haapasalo ja Aki Tykki	Aki Tykki	Happo-radio, Janne Halm-krona ja Klaus Suominen
Amoral	Closure	Beneath	2011	Imperial Cassette	Ben Varon	Ben Varon	Amoral

3.1 Miksi nämä kappaleet valikoituivat opinnäytetyöhöni

Kappaleiden valitseminen oli yksi tämän projektin aikaa vievimmistä osa-alueista. Aluksi rajasin ulkomaisen musiikin pois, tiesin tarvitsevani jonkinlaisia lupia sovittamista varten ja arvelin sen olevan helpompaa suomalaisten kokoonpanojen

kanssa. Uskoin, että kotimaisten kappaleiden kanssa selviäisin tästä prosessista helpommin. Olen aina kuunnellut paljon nimenomaan suomalaista musiikkia. Likipitäen kaikkeen suomalaiseen musiikkiin vaivihkaa sisäänrakentunut melankolisuus vetoaa minuun vahvasti. Vaikka välillä onkin mukavaa kuunnella jotain melkein teennäisen iloista rallatusta, tuntuvat surumielisemmät kappaleet helpommin lähestyttäviltä ja tarjoavat minulle enemmän sisältöä pureskeltavaksi.

Päätin lähestyä valintaprosessia omien mieltymysteni kautta. Opinnäytetyöhön poimimistani kappaleista ja yhtyeistä on HIM itselleni läheisin, olen tutustunut heidän musiikkinsa paremmin ollessani yläasteella ja siitä pitäen yhtye onkin pysynyt suosikkilistani kärjessä. Löydän kappaleista tarttumapintaa, koen ne helposti omikseni ja nautin pienemmistäkin asioista. *Join me in Death* löytyy yhtyeen toiselta studioalbumilta nimeltään *Razorblade Romance* (2000). Kappaleen nimi lyhennettiin myöhemmin muotoon *Join me*, sillä sanaa *Death* ei voitu käyttää levyn Yhdysvaltain painoksessa (Wikipedia). HIM on myös kohdannut itsemurhaan kannustamissyytöksiä kyseisen kappaleen vuoksi, mikä ei tietenkään ole tarkoitus (Juntunen, 2004, 145-149). Halusin käyttää juuri tätä kappaletta, koska se oli ensimmäisiä kappaleita, joita yhtyeeltä kuulin ja se sisältää mielestäni äärimmäisen kauniin pianointron, joka toistuu kappaleessa myöhemminkin. Lisäksi kappaleessa ei ole kitara-, kosketinsoitin- tai muita sooloja, joita voisi olla liian vaikea sovittaa jousikvartetille. Melodiassa on paljon rytmielementtejä, mutta se liikkuu tarpeeksi, jotta sitä on mielekästä lähteä sovittamaan instrumentaalikappaleeksi sanoitusten jäädessä kokonaan pois. Tähän kappaleeseen löysin myös nuotin, joten minun ei tarvinnut poimia CD-levyltä itselleni aivan kaikkea.

Uniklubin löysin lukioikäisenä, ensimmäinen radiohitti *Rakkautta ja piikkilankaa* (julkaistu samannimisellä cd-levyllä vuonna 2004) toi yhtyeen tutuksi suurelle osaa Suomea, minut mukaanlukien. Opinnäytetyöhön poimimani kappale, *Silkkiin käärittyinä*, puolestaan löytyy vuonna 2010 julkaistulta *Kultakalat*-albumilta. *Silkkiin käärittyinä* on kaunis, hienosti harmonisoitu kappale. Jostain syystä viehätyin tavattomasti siitä huomiosta, että alun kitaraintro pyörii mukana likipitäen tauotta. Halusin pitää sen mukana sovituksessanikin.

Negativeen tutustuin loppuvuodesta 2003 tai alkuvuodesta 2004, radiossa paljon soitettu *The Moment of our Love* (*War of Love*-cd vuodelta 2003) löysi tiensä minunkin korviini. *Kiss of Hope*-kappale julkaistiin *Neon*-albumilla vuonna 2010 ja kiinnitti heti huomioni kauniine melodioineen sekä sanoituksineen. Oli vaikeaa valita, minkä kappaleen yhtyeeltä haluaisin sovittaa. Ensiksi rajoitin itseni tuoreimpaan levyyn, jonka kappaleista on ehkä vähemmän versioita olemassa, sitten pakotin itseni poimimaan jonkin. Olisin voinut valita minkä tahansa kappaleen ja olla tyytyväinen valintaani, mutta asiaa pohtiessani minusta tuntui sillä hetkellä, että juuri *Kiss of Hope* tietyllä tapaa saavutti minut parhaiten ja toi eniten pohdittavaa.

Halusin ehdottomasti opinnäytetyöhöni mukaan myös jonkun kappaleen Happoradiolta, jonka musiikkia kuunnellut jo useamman vuoden. Kappaleen valinta tuotti hitusen ongelmia, sillä monissa Happoradion kappaleissa melodian kulkevuus ja kantavuus perustuu sanoitusten tuomaan rytmikkyyteen; melodia pysyy jonkin aikaa paikoillaan sanojen välittäessä sanomaa. Suomenkielen mukanaan tuoma rytmi on vahvasti mukana myös vuonna 2010 ilmestyneessä *Puolimieli*-albumilta löytyvältä *Häävalssi mollissa*-kappaleessa, halusin pitää rytmin mahdollisimman tarkkana sovittaessani.

Kaikista opinnäytetyöhön valitsemistani yhtyeistä on Amoral minulle tuorein tuttavuus, vain hieman vajaan parin vuoden takaa. Kuunnellessani vuonna 2011 ilmestynyttä *Beneath*-albumia vakuutuin hetki hetkeltä enemmän, että halusin mukaan myös kappaleen kyseiseltä yhtyeeltä. Keskimäärin Amoral käyttää kappaleissaan paljon tuplabasaria[2]. Koetin miettiä, miten saisin tämän energian siirrettyä tehokkaasti jousikvartettiin, mutta totesin, että voisi olla helpompi yksinkertaisesti vain valita hieman rauhallisempi kappale. *Closure* on vieläpä hyvin kaunis kappale akustisine kitaroineen ja lyriikoineen.

Kappaleiden valinnassa kiinnitin huomiota myös lyriikoihin, vaikka sovituksista ne jäisivätkin puuttumaan. Juuri tämän seikan vuoksi seurasin tarkasti myös melodian liikkuvuutta pohtien sitä, miten ne kykenisivät kantamaan kappaleen sanomaa ilman sanoja. Muutenkin oli pidettävä huolta, että stemmat toimivat hyvin myös itsekseen,

2 Oma pedaali molemmille jaloille, mikä mahdollistaa vaihtelevat, nopeatkin bassorumpu-rytmit (Modern Drummer Publications, Inc., 1992)

eivätkä jääneet tylsiksi soittajan kannalta. Joissain sovituksissa vaihtuvuutta on enemmän, toisissa pitäydyin tietoisesti astetta paikallaan pysyvämmässä tyylissä. Tämä laskee yleistä vaikeustasoa ainakin hitusen verran.

3.2 Sovitusluvat

Alussa olin hieman epävarma siitä, mitä minun pitäisi tehdä tai millaisia lupia edes tarvitsisin. Päättelin kuitenkin, että Teosto pystyisi tarjoamaan minulle jonkinlaista tietoa siitä, miten minun tulisi toimia. Saadessani Teostolta vastauksen sähköpostiini olinkin jo paljon viisaampi, olin olettanut että sovitusluvat pitäisi pyytää levy-yhtiöltä, mutta minulle kerrottiin, että ne pitäisikin pyytää suoraan säveltäjältä. Sain sähköpostiosoitteita sekä yhden puhelinnumeron, joiden avulla saisin tarvittavat luvat.

Sähköposteihin sain vastaukset suhteellisen nopeasti ja helposti, yhtä kappaletta lukuunottamatta. Alunperin en ollut suunnitellut sovittavani *Closure*-kappaletta, vaan Nightwishin *Ever Dream*-nimisen teoksen. Sähköpostiini ei kuitenkaan vastattu. Se ei kuitenkaan loppujen lopuksi kaatanut maailmaani, vastausta odotellessani olin jo alkanut miettiä varasuunnitelmaa ja todennut, että *Closure* voisi olla varsin mukava viidenneksi kappaleeksi. Lisäksi olin jo etukäteen suhteellisen varma, että saisin luvan sovittaa kyseisen kappaleen. Näin sitten kävikin.

Minusta tuntui oikein mukavalta huomata, miten innostuneita ja kiinnostuneita säveltäjät tuntuivat olevan siitä, että heidän kappaleitaan sovitettaisiin jousikvartetille. *Join me in Death*-kappaleen sovitusluvan sain managerin kautta, *Kiss of Hope*-kappaleen tiimoilta vastaus tuli levy-yhtiön puolelta. Tietyllä tavalla säveltäjien innokkuus asetti hieman lisää paineita, mikä ei välttämättä ollut laisinkaan huono asia; tämä sai aikaan entistä enemmän intoa tehdä hyvät ja toimivat sovitukset.

3.3 Transkriptointi

Transkriptointi oli se osa, jota kammoksuin etukäteen kenties eniten. En ole transkriptoinut aiemmin kovin paljoa, klassisen koulutuksen saaneena olen huomattavasti tottuneempi siihen, että saan nuotit valmiina eteeni ja soitan tai sovitan sitten siitä. Tiesin kyllä etukäteen, ettei minun tarvitse tehdä täydellisiä transkriptioita, kirjoittaa esimerkiksi rumpukomppeja paperille niin kuin ne levyillä soitetaan. Siltikin suhtauduin tähän työvaiheeseen terveellä kunnioituksella.

Jälkeenpäin ajateltuna tämä työvaihe oli kenties stressaavin, mutta ei sitten loppujen lopuksi aivan niin ylitsepääsemätön kuin etukäteen olin pelännyt. Melodiat oli helppo saada poimittua, olen soittanut musiikkiopistoaikoinani kansanmusiikkiyhtyeessä, jossa soittelimme hyvin harvoin myös korvakuulolta, uskon tämän helpottaneen urakkaani hitusen. Joitain sointuja pähkäilin ja yritin hakea pianon kanssa kauankin - halusin pysyä mahdollisimman uskollisena alkuperäiselle harmonisoinnille. Joitain sovittajan vapauksia kuitenkin otin, jos tuntui siltä, että saisin sovituksen tai yksittäisen stemman toimimaan niin paremmin.

3.4 Sovitustyö haasteineen

Matkan varrella kohtasin sovittaessani jos jonkinnäköisiä haasteita, jopa ongelmia Esittelen tässä opinnäytetyössä niistä merkittävimmät. En käytä nuottiesimerkkejä havainnollistamisen apuna laisinkaan. Esimerkkinäytteistä olisi tullut laajoja ja mittavia, sillä kovin lyhyet pätkät eivät demonstroi tarpeeksi hyvin ratkaisujani. Partituurit ovat joka tapauksessa liitteenä työssäni.

3.4.1 Miten sovitan kitarasoolot?

Kappaleita valitessani mietin myös kitarasoolojen mukanaan tuomaa haastetta. Asiat, jotka toimivat kuusikielisellä instrumentilla, eivät välttämättä onnistu aivan yhtä helposti viululla. Mukailin alkuperäisiä kitarasooloja sekä myös -riffejä mahdollisuuksien mukaan saadakseni alkuperäisen tunnelman säilymään. Loppujen

lopuksi ainoastaan Closure toi enemmän lisähaasteita runsaine kitaravalleineen. Vaikka halusinkin pysyä alkuperäiselle versiolle uskollisena, uskaltauduin ottamaan jonkin verran vapauksia pitääkseni kappaleiden vaikeustason tarpeeksi alhaisena ja säilyttääkseni soittamisen mielekkyyden. Siihen onneksi sain säveltäjänkin suostumuksen heti alussa.

3.4.2 Miten siirrän rumpujen liikkeen ja säilytän kappaleen energian?

Mietin joidenkin kappaleiden kohdalla pitkään, miten saisin kappaleet pysymään mahdollisen energisinä ja liikkuvina. Rumpusetin hyväksikäyttäminen olisi helpottanut tässä paljonkin, mutta hylkäsin sen idean niinsä, halusinhan alusta alkaen käyttää pelkkää jousikvartettia. Murretut soinnut tuntuivat toisinaan toimivan oikein hyvin, ne toivat hyvää liikettä sävelkulkuihin. Käytin myös hyväkseni tekniikkaa, jossa liikettä on eri aikaan eri stemmoissa. Näin liikettä on koko ajan jossain päin jousikvartettia, mutta kenenkään ei myöskään tarvitse paahtaa itseään puolikuoliaaksi sahatessaan samaa ääntä pitkään. Toki käytin myös äänten toistamista hyväkseni. Rumpusetin monielementtisyys on haaste, jonka saavuttaminen on vaikeaa, täysin samanlaiseen rytmikkyyteen lienee miltei mahdotonta päästä. Eikä se toki ole tarkoituskaan.

3.4.3 Pianopedaali ja linjakkuus

Joissain valitsemistani kappaleista on ajoittain hyvin kauniita sävelmattoja. Tämän säilyttäminen jousikvartetilla on verrattain helppoa. Lisäsin joitain kaarituksia nuotteihin artikulaation puitteissa, laulajat vierailivat toisinaan saman tavun aikana monellakin eri sävelellä. Nämä kaaret ylläpitävät alkuperäistä sanarytmiä. Käytin toki kaaria myös muissakin stemmoissa pitämässä yllä pedaalimaista kosketusta sointuihin. Jousenkäännöt on mahdollista piilottaa varsin hyvin, niiden sijoittaminen tahdin eri kohtiin auttaa jo näinkin pienellä kokoonpanolla. Oman kokemukseni perusteella voin todeta, että orkestereissakin käytetään toisinaan taktiikkaa, jossa pitkän äänen kohdalla saman stemman soittajat vaihtavat jousensa suuntaa eri kohdissa; näin on hyvin vaikea erottaa, missä kohdin kukin yksilö kääntää jousensa ja syntyy illuusio äärimmäisen pitkästä, koskaan katkeamattomasta äänestä.

Sovituksissani heittelin välillä melodiaa stemmalta toiselle, tämä tuo soittajille haasteita linjakkuuden säilyttämiseen. Mielestäni tämä on kuitenkin hyvin tärkeä osa kamarimusiikkia ylipäänsä, viestikapulan ojentaminen toverille virheettä, melodian jättäminen niin, että toisen on hyvä jatkaa siitä. Tätä on tärkeää opetella jo yhtyesoiton alussa, sillä se ei aina ole helppoa pitemmälle ehtineellekään soittajalle. Jotkin asiat on yksinkertaisesti puhuttava läpi, tehtävä yhteisiä päätöksiä, keskusteltava siitä, minne melodia johtaa. Tällöin kaikkien on helpompi hakea niin omaan kuin yhteissoittoonkin linjakkuutta, joka pitää kappaleen mielekkäänä niin soittajalle kuin kuulijallekin.

3.4 Vaikeustaso

Halusin tehdä sovituksistani tarpeeksi helppoja, jotta suhteellisen nuoretkin soittajat pystyvät kokoontumaan ja tutkimaan yhteismusisoinnin riemuja. Aivan vasta-alkajien tasolle en kuitenkaan halunnut lähteä, vaikka mielestäni onkin tärkeää ja kannustavaa aloittaa soittaminen jonkinlaisessa ryhmässä mahdollisimman pian. Jousisoitinten alkuvaiheessa nuori soittaja koittaa monia erilaisia haasteita, aivan aluksi on helpointa soittaa pelkkiä vapaita kieliä. Valitsemiini kappaleisiin en halunnut tällaista niin sanottua vapaakielistemmaa, tuskin sellainen olisi mihinkään kovin helposti sopinutkaan. Arvioisin, että olisi hyvä olla valmistamassa noin Perustaso 3-tutkintoa.

Tekemäni sovitukset vaativat siis jokusen vuoden soittoharrastusta taakseen. Käytin tietoisesti stemmoissa hyvin vähän pariääniä, jotka ovat intonaation kannalta vaikeita, varsinkin kamarimusiikissa. Itsestäni tuntuu toisinaan siltä, että yhdenkin äänen sijoittaminen oikeaan kohtaan suhteessa siihen, mitä muut soittavat, on vaikeaa. Päätin kuitenkin ujuttaa joitain pariääniä mukaan, harjoituksen vuoksi.

Jousisoittimissa käytetään soitettaessa useita asemia. Tämä tarkoittaa sitä, että käsi sijoitetaan vaihtelevasti eri kohtiin soittimen kaulalla. Soittoharrastusta aloiteltaessa käsi pyritään pitämään alimmassa eli ensimmäisessä asemassa, soittajan kehittyessä aletaan hakea muitakin asemia. Näitä sovituksia tehtäessä olen pyrkinyt välttämään kolmatta korkeampia asemia vaativia ääniä. Viulussa ja alttoviulussa lähdetään ensimmäisen aseman jälkeen tutustumaan toiseen ja kolmanteen, niissä pysytään jonkin aikaa ennen

kuin lähdetään kapuamaan siitä ylemmäs. Tämän takia en halunnut kirjoittaa hyvin korkeita stemmoja millekään äänelle. Halusin kuitenkin pitää huolen siitä, että jokaisella stemmalla olisi jokaisessa kappaleessa mielekästä soitettavaa.

3.4.5 Aikataulutus ja ajankäyttö

Opinnäytetyötä tehdessäni totesin jälleen kerran, että aikatauluja on helppo tehdä, mutta niissä on vaikea pysyä. Itse olen valitettavasti aina ollut viime tipan ihmisiä, teen valtavan rynnistyksen viime metreillä ja saan kuin saankin työni tehtyä. Niin kävi nytkin, vaikka aloittelinkin tekemistä jo hyvissä ajoin. Uskon tämän osittain liittyvän siihen, että ikään kuin luonnostelen asiat hyvin pitkälle mielessäni ennen kuin alan siirtää mitään paperille tai tietokoneelle. Siinä vaiheessa kun alan muille näkyvästi tehdä jotain, tiedän jo suhteellisen tarkkaan, miten toteutan asian. Miellekarttoja sun muita apuvälineitä käytän hyvin harvoin, ne ovat mielessäni valmiina.

Ajankäytöllisesti varasin eniten aikaa kappaleiden päättämiselle ja transkriptoinnille. Kappaleiden päättäminen oli pitkällinen prosessi, joka alkoi omalla tavallaan jo neljäntenä opiskeluvuotenani osallistuessani opinnäyteseminaareihin. Kappaleiden tuli olla sellaisia, joista pidin itse tarpeeksi paljon, että jaksaisin työstää sovituksia. Lisäksi niiden tuli täyttää melodialliset, rytmilliset ja muut kriteerit. Mielestäni nämä kappaleet täyttävät kaikki asetetut vaatimukset vallan täydellisesti. Transkriptointi oli oma asiansa erikseen, pääpiirteissään nuotinsin itselleni melodian ja nappasin soinnut, kenties jonkun bassolinjankin tai jopa säestävän stemman. Kysyin säveltäjiltä myös mahdollisten nuottien olemassaolosta, mutta jokainen vastasi samoin: nuotteja ei ole.

Kirjoitustyön ajankäytöstä en stressanut oikeastaan missään vaiheessa. Tieto siitä, että minun tulisi kirjoittaa sovitusten lisäksi ainoastaan raportin mittainen kirjallinen osuus, helpotti oloani suunnattomasti. Henkilökohtaisesti olen aina pitänyt kirjoittamisesta ja uskoin, etten kohtaisi suurempia ongelmia tämän vaiheen kanssa. Tähän täytynee todeta, että sisällysluettelon laatiminen vei yllättävän paljon aikaa. Luulin ymmärtäneeni, millaisia asioita minun pitäisi raporttiin kirjoittaa ja millaista runkoa voisin käyttää, mutta vasta eräässä tapaamisessa ohjaajani kanssa huomasinkin, että olin

ollut melkein aivan täysin hakoteillä.

Nuottien puhtaaksikirjoitus vei puolestaan melkeinpä yllättävänkin vähän aikaa. Suhtauduin tähän prosessin osaan pienellä varauksella, tiesin, että oli kulunut jo useita vuosia siitä kun viimeksi olin käyttänyt nuotinnosohjelmaa. Pelottomasti latasin Internetistä Sibelius-ohjelman kokeiluversion ja aloin naputella nuotteja koneelle. Jokunen harhalyönti toki mahtui mukaan enkä muistanut kaikkia toimintoja suoralta kädeltä, mutta keskimäärin tulin mielestäni hyvin toimeen ohjelman kanssa. Tämän lisäksi aloin myös miettiä sitä, miten tärkeää oikeasti olisi ostaa kyseinen ohjelma. Tämän kokeiluversion vanhentuessa olen jälleen koulun tietokoneissa kiinni, valmistumiseni jälkeen työpaikan tietokoneissa. Nuotinnosohjelman ostaminen meneekin vakavan harkinnan alle.

3.4.6 Laulumelodiasta instrumentaaliksi

Opinnäytetyötä suunnitellessani pallottelin jokusen hetken mahdollisuudella laulusolistin käyttämisestä, ikäänkuin jousikvartetti säestäisi laulajaa. Olin kuitenkin tässä vaiheessa jo niin pinttynyt ideaani pelkästä jousikvartetista, että hylkäsin idean laulajasta melkein saman tien. Pudottaessani sanoitukset kokonaan pois sovituksistani päätin, että säilyttäisin niiden sijaan sanarytmit mahdollisimman uskollisesti. Ne henkilöt, jotka tuntevat kappaleet tarpeeksi hyvin osatakseen pätkiä sanoituksista tai vaikka ne kokonaan, voisivat toistaa lyriikoita vaikkapa mielessään. On haastavaa säilyttää kappaleen alkuperäinen sanoma mahdollisimman uskollisesti, kun sanoitukset jäävät kokonaan pois. Halusin kuitenkin kertoa mahdollisimman tarkasti sovituksillani samaa tarinaa kuin mitä alkuperäisversiot lauloivat.

Jousikvartetilla on käytössään laajempi ambitus eli monta oktaavialaa enemmän kuin keskiverrolla laulajalla. Tämä mahdollistaa saman melodian soittamisen useammaltakin eri korkeudelta. Pyrin käyttämään tätäkin hyödykseni, jossain määrin myös laulajan äänenvärin mukaan. Kappaleessa *Join me in Death* ensimmäisen säkeistön melodia kulkee sellon stemmassa, Ville Valon ääni on mielestäni tumma ja täyteläinen, kuten sellonkin ääni. Käytin monesti melodiaa korkeammassa rekisterissä kappaleen

kasvaessa, löytäessä uusia ulottuvuuksia. Korkeat äänet harvemmin peittyvät muihin. Joissain kohdissa lisäsin sovituksen haastavuutta sijoittamalla melodian yläpuolelle säestäviä kuvioita; balanssi on haettava tarkasti ja korvat pidettävä tauotta auki, jottei melodia pääse hukkumaan. Tätä toki avustetaan myös dynamiikkamerkinnöin.

3.4.7 Puhtaaksikirjoittaminen

Kuten aiemmin jo totesin, puhtaaksikirjoittaminen sujui nopeammin kuin ennalta uskalsin odottaa. Välillä jouduin pysähtymään ja tarkistamaan, mitä ihmettä olin tarkoittanutkäsinkirjoitettua versiota tehdessäni, jokusia vääriä ääniä oli päässyt lipsahtamaan silmieni ohi. Jossain vaiheessa mietin myös vaihtoehtoa sisällyttää opinnäytetyöhöni liitteiksi käsinkirjoitetut partituurit, mutta tämäkin idea kohtasi roskakorin melkein saman tien. Käsinkirjoitetut sivut ovat tietyllä tavalla vain omia silmiäni varten: näen itse niistä muistutuksia siitä, mitä olen miettinyt mihinkin kohtaan. Tietokoneella puhtaaksikirjoitetut nuotit ovat paljon selkeämpiä lukea ja soittaa.

Latasin nuotinnosohjelma Sibeliuksen kokeiluversion Internetistä hetken mietinnän jälkeen. Olen osallistunut Musiikin tietotekniikka -kurssille, jossa opeteltiin käyttämään sekä Sibeliusta että Finalea, mutta tällöin olin vielä Konservatorion Musiikkialan perustutkinto -linjalla. Koska kurssista oli jo monen monta vuotta aikaa, en muistanut edes sitä, kummasta ohjelmasta olin pitänyt enemmän. Päätin ladata Sibeliuksen vain sattuman kautta. Ohjelma tuntui suhteellisen helppokäyttöiseltä, olisi ehkä ollut helpompaa suorittaa puhtaaksikirjoittaminen koulun tietokoneilla, joilla olisi ollut mahdollisuus käyttää myös midi-pianoja, mutta omalla tietokoneella kirjoittaminen helpotti omia aikataulujani.

Lisäksi täytyy myös mainita se, että puhtaaksikirjoitusurakan jatkamiseen antoi aina uutta pontta se, kun pystyi välillä kuuntelemaan siihen asti kirjoitetun materiaalin. Sibeliuksen jousiäänet eivät kenties ole oikeisiin jousisoittimiin verrattavissa, mutta niiden avulla saa hyvin kuvan siitä, mitä on tehnyt. Olin välillä hyvinkin tyytyväinen omaan työhöni.

3.4.8 Yhteenveto sovitusratkaisuistani

Koostin eräänlaisen sovittajan työkalupakin, jossa esitän omia ratkaisujani luvussa 3 esittämiini haasteisiin. Koska sovitusoppaita varsinkin jousikvartettia silmällä pitäen ei käytännöllisesti katsoen ole, toivon, että tästä taulukosta on apua niin kollegoille, harrastajille kuin kenties jopa jo työelämässä vaikuttaville. Asioita toki voi ratkaista monella eri tapaa, mutta listaan tässä vain omia mallejani.

Yhteenveto haasteista ja sovitusratkaisuistani (taulukko 3):

Haaste	**Ratkaisu**
Kitarasoolot	Tutkin oman instrumenttini kautta mikä tuntui helpolta soittaa, mikä niin sanotusti istui soittimelle. Joitain asioita pystyi siirtämään suoraan, mutta joitain muunnoksia oli pakko tehdä. Jaoin kitarasooloa eri instrumenteille, esimerkiksi soolo alkoi 1. viulun stemmassa, siirtyi 2. viulun stemmaan ja päättyi alttoviulun stemmaan.
Instrumentit	Pyrin käyttämään jousisoitinten omia vahvuuksia; vapaata sointia, pitkiä linjoja yms. Rumpu- ja bassostemmat löysivät paljon paikkaansa sellon stemmasta, kitarat enemmänkin viuluista. Oli hyödyllistä kuunnella välillä peräkkäin omaa sovitusta ja alkuperäisversiota ja vertailla vastaavuutta.
Pedaali, linjakkuus, kaiku	Jousisoittimilla on verrattain helppoa säilyttää äänten jatkuvuus, jousenkäännöt pystyy piilottamaan suhteellisen hyvin. Siirtäessä sooloa intrumentilta toiselle on tärkeää pitää huolta, että on mahdollista säilyttää kappaleessa kulkeva pitkä linja, niin sanottu punainen lanka. Käytin joitain efektejä, esimerkiksi trillejä ja huiluääniä, tuomaan mukaan lisää tunnelmaa.
Oktaavialat	Oikeaa oktaavialaa kullekin asialle etsiessäni mietin esimerkiksi laulajan äänen väriä; mikä oktaaviala auttaisi soittajaa tuomaan saman tunnetilan esille? Joissain alkuperäisversioissakin melodia lauletaan ensin alemmasta oktaavista ja

	myöhemmin korkeammalta, tämä oli helppo toteuttaa. Melodian nostaminen korkeammalle mahdollistaa myös sen, että muista kuin melodiaa soittavista stemmoista voi tulla voimakkaampaa ääntä, korkea stemma pysyy suhteellisen hyvin pinnalla.
Rumpukompit	Jäljitellessäni rumpujen kuvioita käytin jonkin verran hyväkseni saman äänen toistoa eri rytmein. Käytin myös kolmisointukulkuja tuomaan liikettä, rytmiä ja samalla vielä harmoniaakin. Tehostaakseni rytmisiä elementtejä kirjoitin joissain kohdissa saman rytmin useammalle kuin yhdelle instrumentille. Tämä lisää hieman haastetta, sillä rytmi on toistettava tarkasti yhdessä, mutta on onnistuessaan varsin palkitsevaa.
Lyriikat	On melkoisen mahdotonta siirtää täydellisesti lyriikoiden tuoma melodia intrumentaalimusiikkiin. Melodiaa voi kuitenkin tukea monin eri tavoin. Apuna voi käyttää dynamiikkamerkintöjä, poikkeavia sointuja tai esimerkiksi hyvin tukevaa stemmaa, joka kulkee ajoittain seksteissä tai tersseissä.
Melodian ja äänten jakaminen	Halusin, että kaikille stemmoille riittää mielekästä soitettavaa. Melodia kulkee eri stemmoissa vaihdellen. Joissakin kohdin oli suoritettava valinta mitä nappaa mukaan alkuperäisestä versiosta ja mitä tipauttaa pois. Pääpiirteissään yritin pitää kolmisoinnut soimassa taustalla mahdollisimman paljon. Tästä jouduin tietysti välillä tinkimään, mutta mielestäni mikään sovitus ei tästä kärsinyt.
Transkriptio	Aloitin kirjoittamalla melodiapätkät nuottipaperille. Tämän jälkeen poimin pianon avulla soinnut ylös, kirjasin muutaman bassolinjan ja tukevan stemman. Nuotintaminen on vaativaa työtä, mutta on hyvä muistaa, ettei transkriptioiden tarvitse olla niin sanotusti salonkikelpoisia; riittää että itse ymmärtää omat muistiinpanonsa.

Vaikeustaso	Pyrin välttämään hyvin korkeita ääniä tai monimutkaisia kuvioita. Kappaleet tuntuivat toimivan hyvin hieman yksinkertaisimmillakin keinoilla. En kokenut suurta tarvetta lisätä mukaan pieniä korukuvioita, jotka kuulostavat hienoilta, mutta ovat kuitenkin vaikeita soittaa. Mielestäni vaikeustaso säilyi verrattain hyvin. Äänet eivät ole liian monimutkaisia, rytmien kanssa riittää opettelemista ja stemmat ovat miellyttävästi soitettavissa.

3.5 Äänitys ja taltiointi

Jossain vaiheessa mietin, että olisin varannut äänittänyt sovitukset CD:lle ammattikorkeakoulumme studioteknikkoa hyödyntäen. Luovuin kuitenkin tästä ajatuksesta, koska työmäärä olisi opinnäytetyötä ajatellen paisunut liian suureksi. Aion kuitenkin pyytää omaa jousikvartettiani soittamaan sovituksia sen verran, että kykenemme äänittämään jonkinlaiset versiot sovituksista hieman alkeellisemmilla äänitysvälineillä. Säveltäjät tuntuivat olemaan innokkaampia kuulemaan lopputuloksen kuin näkemään partituurit, itsekin toki haluan kuulla miltä sovitukseni kuulostavat oikeilla soittimilla soitettuna. Tätä äänitettä en kuitenkaan sisällytä opinnäytetyöhöni.

4 POHDINTA

Aloitin opinnäytetyöni pähkäilemällä mitä kappaleita haluaisin sovittaa. Tämä ei ollut laisinkaan helppoa, ei, vaikka karsinkin yhtyeet ja artistit ”vain” suomalaisiin. Kuuntelen paljon erilaista musiikkia, enkä ensin oikein edes osannut sanoa, mihin suuntaan haluaisin lähteä sovitusteni kanssa. Vähitellen mielessäni alkoi kuitenkin muodostua jonkinlaisia kuvia, ensin artisteista, sitten pikku hiljaa myös kappaleista. Vaikka matkan varrella suunnitelmat hieman muuttuivatkin Nightwishin jäädessä pois ja Amoralin astuessa tilalle, tuntui opinnäyte mielekkäältä kokonaisuudelta.

Päätin aloittaa urakan sovituslupien hankkimisella. Olisi ollut varsin epämukavaa käydä innoissaan transkriptoinnin ja sovittamisen kimppuun ja kuulla vasta hetken kuluttua, ettei kappaletta saisikaan käyttää. Koska opinnäytetyöni kuitenkin on luettavissa niin fyysisenä kuin sähköisenäkin kopiona, on äärimmäisen tärkeää, että luvat ovat tarkasti kunnossa.

Olen tietyllä tapaa iloinen siitä, että minulle puhuttiin järkeä kaavailustani tehdä jopa jonkinlainen oma nuottikirja sovituksista. Suunnitelmien laatiminen on helppoa, eikä työn todellista määrää välttämättä ymmärrä etukäteen. Mikään ei estä toki minua toteuttamasta tätä suunnitelmaa jossain myöhäisemmässä vaiheessa. Näin jälkikäteen on kuitenkin hyvä sanoa, että kirjan ideoinnissa ja valmistamisessa olisi ollut aivan liikaa työtä opintopistemäärään nähden. Siitä puhumattakaan, että kappaleetkin pitäisi sovittaa. Nuottikirjassa olisi varmaan melkein tarpeeksi työtä toiseen opinnäytetyöhön.

Olisi ehkä ollut mukava pitää jonkinlainen pieni konsertti, jotta muutkin olisivat päässeet kuulemaan valmiita sovituksia. Yksi syy siihen, että tavallaan hautasin idean konsertista oli se, että viiden kappaleen konsertti on varsin lyhyt. Toki pieni lyhyt kahvikonsertti voisi olla paikallaan, mutta olisin halunnut enemmän soivaa kestoa mukaan. Ehkä sitten joskus myöhemmin. Myös ohjaajani oli sitä mieltä, että työmäärä opinnäytetyötä ajatellen paisuisi liian suureksi, jos työhön liitettäisiin äänite ja konsertti. Jo pelkästään transkriptioiden tekeminen oli suuri urakka, samoin luonnollisesti

taiteellisten sovitusten tekeminen.

En myöskään alkanut esitellä bändejä sen kummemmin, sillä sekin olisi paisuttanut opinnäytetyötäni melkoisesti. Varsinkin ulkomaillakin hyvin tunnetusta HIM-yhtyeestä löytyy hyvin tietoa ja olisi ollut paljon kerrottavaa. Mielestäni bändien esittely ei muutenkaan oleellisella tavalla olisi avannut sovituksiani yhtyeitä entisestään tuntemattomalle henkilölle. Nykyaikana on kuitenkin verrattain helppoa etsiä tietoa melkeinpä mihin tahansa asiaan liittyen.

Ei liene yllätys, että tämän opinnäytetyön tekeminen on kehittänyt omia kykyjäni paljonkin: transkriptointi tuntuu paljon helpommalta kuin aluksi ja aiempia projekteja tehtäessä. On erittäin mukavaa, että siihenkin alkaa tottua ja löytää oikeita asioita, joihin tarttua kuunnellessa, jotta pääsisi taas eteenpäin. Myöskin sovittajana olen löytänyt paljon uusia ideoita siitä, mitä kaikkea voisinkaan keksiä ja laittaa paperille. Joitain ideoita hylkäsinkin kirjoittaessani, joko turhan korkean vaikeusasteen tai muuten vain kontekstiin sopimattumuuden puitteissa. Tällä tarkoitan esimerkiksi joitain juoksutuksia, pariääniä ynnä muita samankaltaisia asioita.

Samalla valmistui eräänlainen työkalupakki, josta toivon olevan hyötyä muillekin sovittajille. Mikäli tuntuu olevan umpikujassa oman työnsä kanssa, voi vilkaista mitä ratkaisuja minä olen käyttänyt ja kenties kokeilla jotain vastaavaa. Minun ratkaisuni saattavat antaa muille hyviä vihjeitä, miten toimia erilaisten ongelmien kanssa.

Pohdin myös työn aikana omia työtapojani. Sovittaminen vaatii paljon niin sanottua käsityötaitoa sekä hiljaista taitoa, kaikkea sitä, mitä kertyy vuosien varrella soittaessa. Tässä opinnäytetyössä olenkin tavallaan myös kirjannut jonkin verran tätä hiljaista tietoa. Osa on jousisoittajille ja sovittajille itsestäänselvyyksiä, mutta koska joitain asioita ei sanota ääneen, voivat ne toisille tulla tuoreina näkökantoina.

Projektina tämä opinnäytetyö oli hyvin mielenkiintoinen toteuttaa: olen tyytyväinen että valitsin itselleni vielä paremmin sopivan aiheen kuin aluksi arvasinkaan. Oli mielenkiintoista pureutua tuttuihin kappaleisiin entistä syvemmälle ja nähdä mistä ne

koostuvat. Varsin mielekästä oli myös sointivärin hakeminen niin sanotusti pään sisällä, yrittää kuvitella, miltä mitkin asiat kuulostaisivat milläkin soittimella. Se, että Sibelius-ohjelmalla pystyy kuunnella kirjoittamaansa tekstiä, auttoi toki paljon tässä. Koen, että minun on nyt helpompi kuvitella asioita ja löytää toimivia ratkaisuja.

Tulevaisuudessa minun on varmasti helpompi tarttua kaikenlaisiin sovitusideoihin, varsinkin jousikvartetille. Toivon todellakin voivani tulevassa työssäni opettaa myös kamarimusiikkia, tai ainakin voivani sovittaa musiikkia kamarimusiikkikokoonpanoille. Sovittaa voi kaikenlaisia kappaleita, vaikkapa sen mukaan, mitä oppilaat kenties haluaisivat soittaa tai sitten mitä itse haluaisi oppilaiden soittavan. Tämän opinnäytetyön tehtyäni minun on helpompi tulevaisuudessa rikastuttaa omaa opetustani ja ohjelmistoani myös hieman epätavallisemminkin kappalevalinnoin, mikä on äärimmäisen hyvä asia.

LÄHTEET

Garam, Lajos. 1972. Viulunsoiton peruskysymyksiä. Helsinki: Offset.
Adler, Samuel. 1989, second edition. The Study of Orchestration. New York: W. W. Norton & Company, Inc.
Runswick, Daryl. 1992. ROCK, JAZZ & POP ARRANGING. All the facts and all the know-how. London: Clays.
The Best Of Modern Drummer: Rock. 1992. New Jersey: Modern Drummer Publications, Inc.
Juntunen, J.K. 2004, kolmas painos. Synnin viemää. Porvoo: Bookwell.
Laine, Milka. 2009. Opetellaan sovittamaan! : käytännönläheisiä ohjeita musiikin opiskelijoille kevyen musiikin sovittamisesta. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.

CD-levyt:
HIM. 2000. Razorblade Romance. BMG Finland.
Happoradio. 2010. Puolimieli. Sony Music Entertainment Finland Oy.
Negative. 2010. Neon. Warner Music Finland Oy.
Uniklubi. 2010. Kultakalat. Sony Music Entertainment Finland Oy.
Amoral. 2011. Beneath. Imperial Cassette.

Internet-lähteet:
http://en.wikipedia.org/wiki/Join_Me_in_Death, luettu 9.5.2012
http://fi.wikipedia.org/wiki/Tuplabasari, luettu 9.5.2012
http://www.apocalyptica.com/fi/biografia, luettu 19.5.2012, copyright Sony Music Entertainment Germany GmbH, 2010

Silkkiin käärittyinä

Teemu Rajamäki

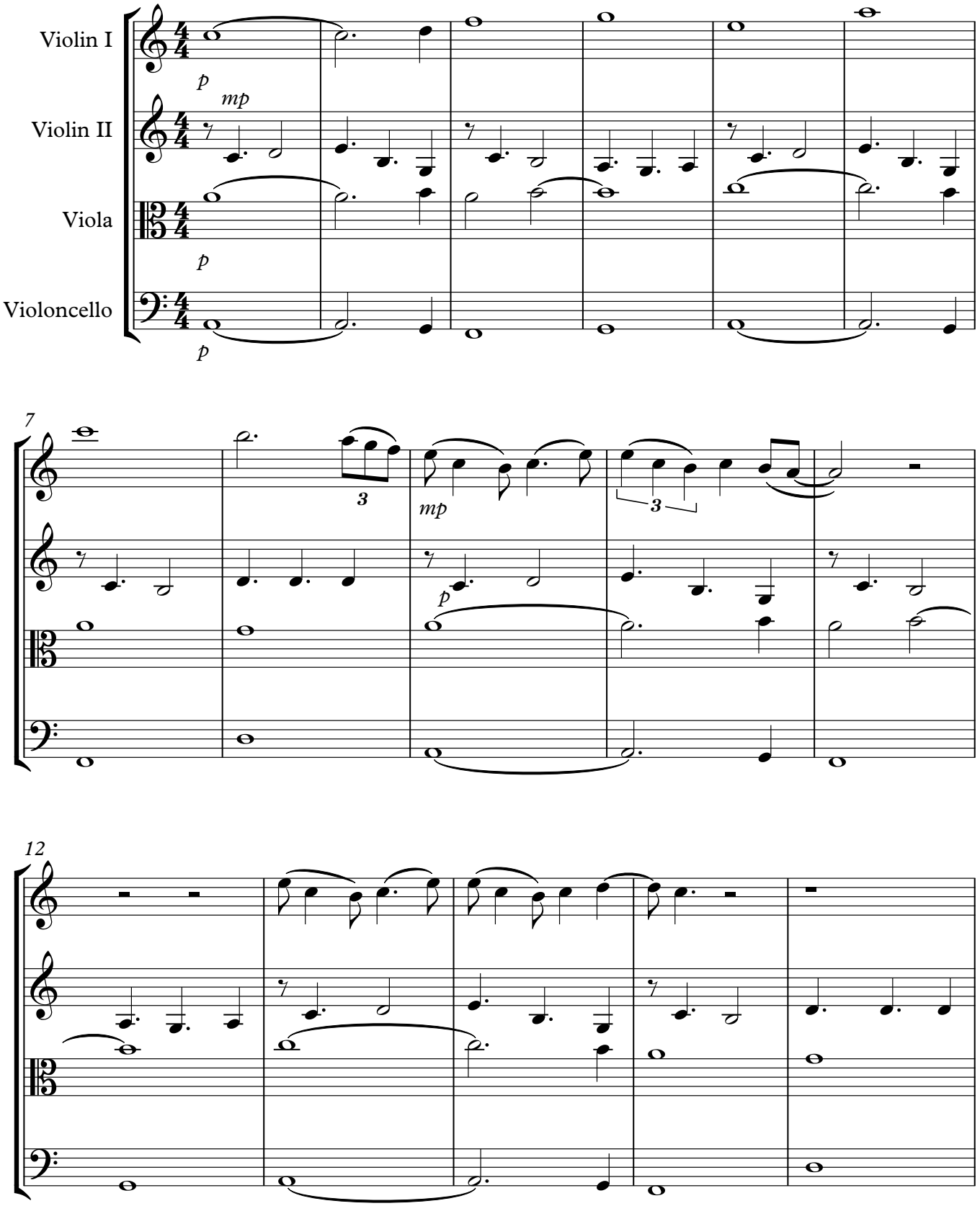

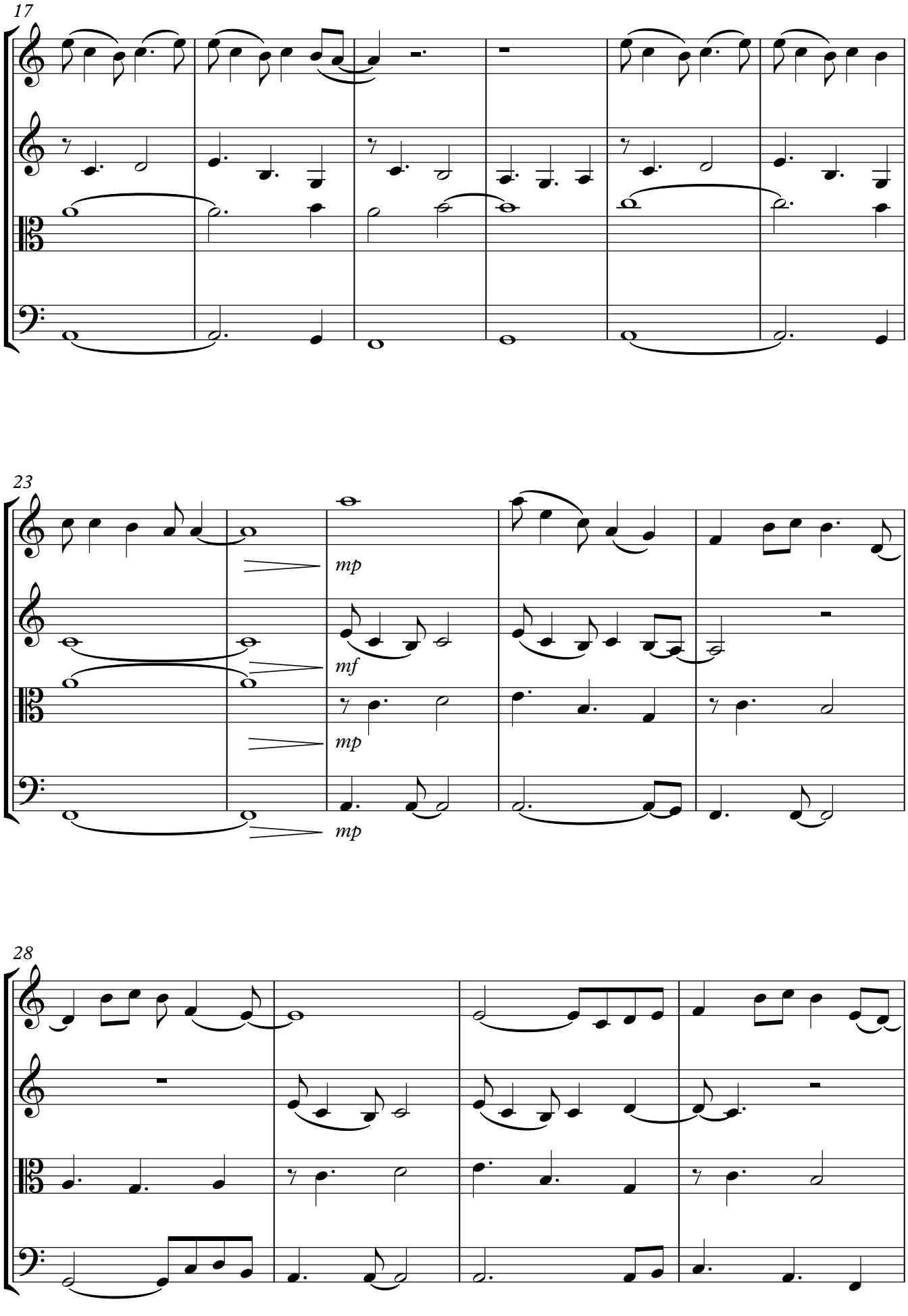
17
23
mp
mf
mp
mp
28

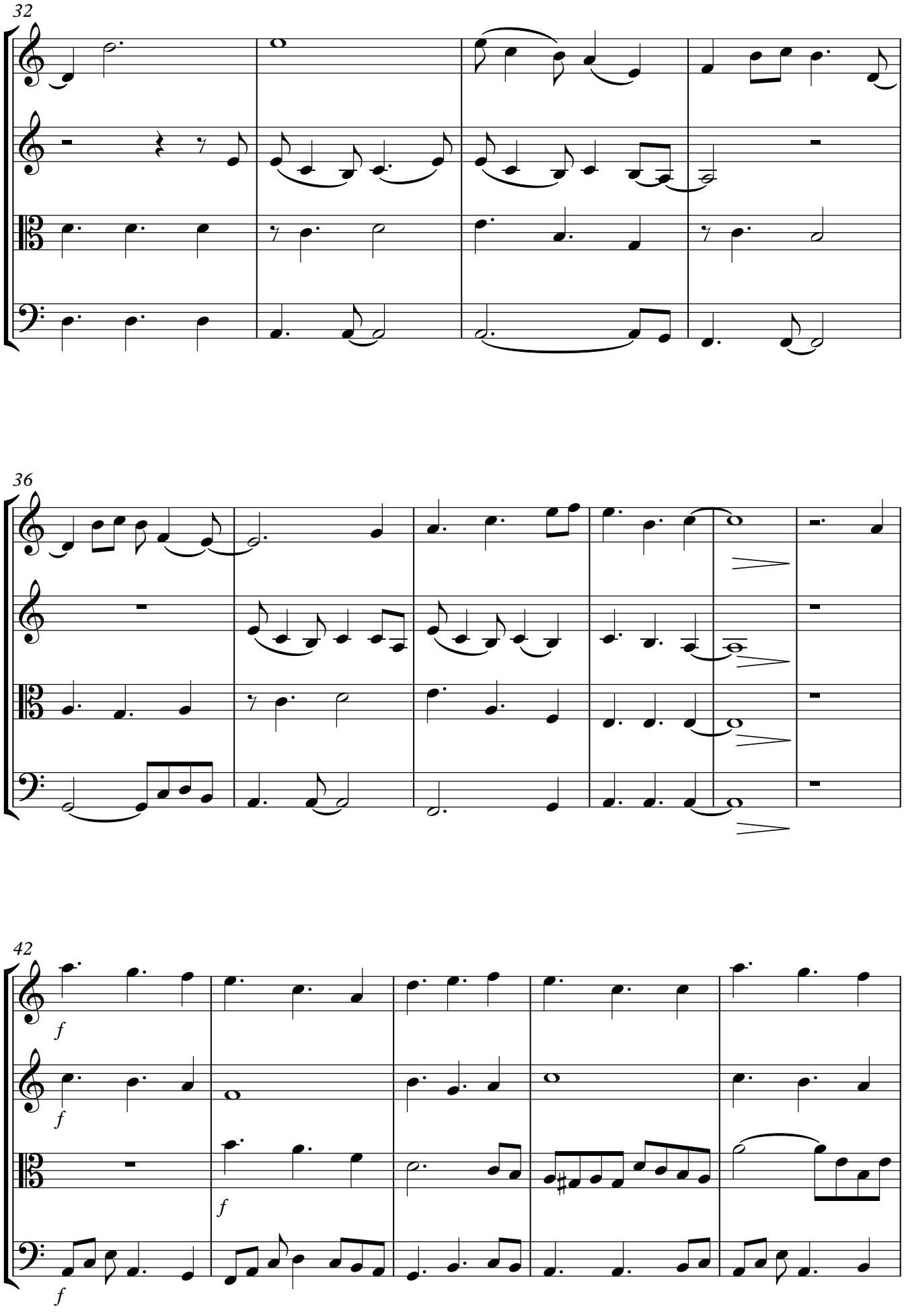
32
36
42
f
f
f
f

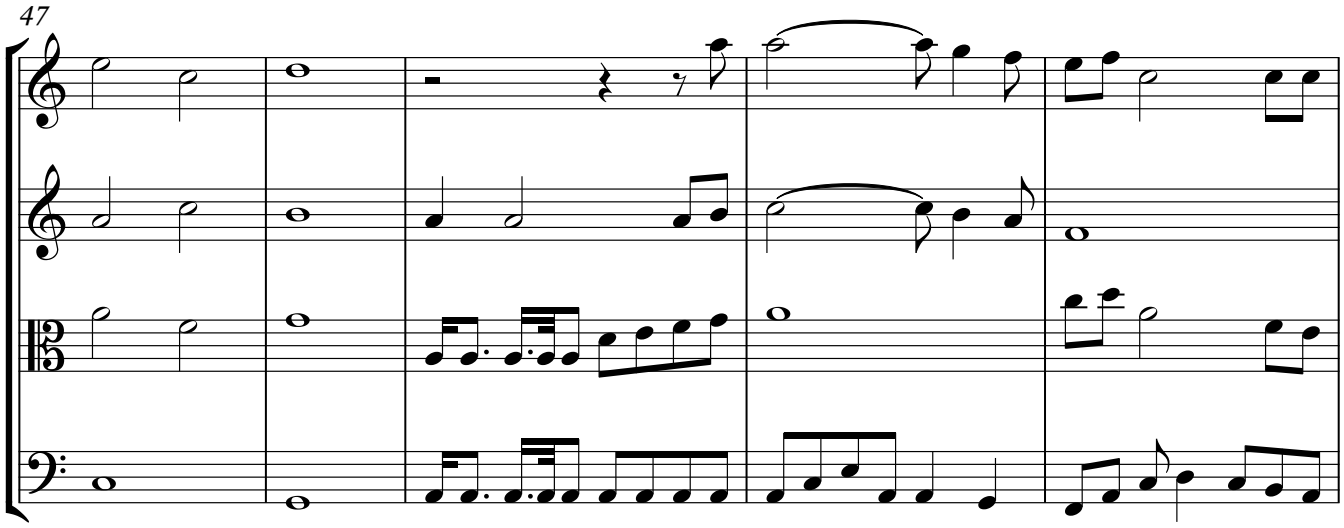
47

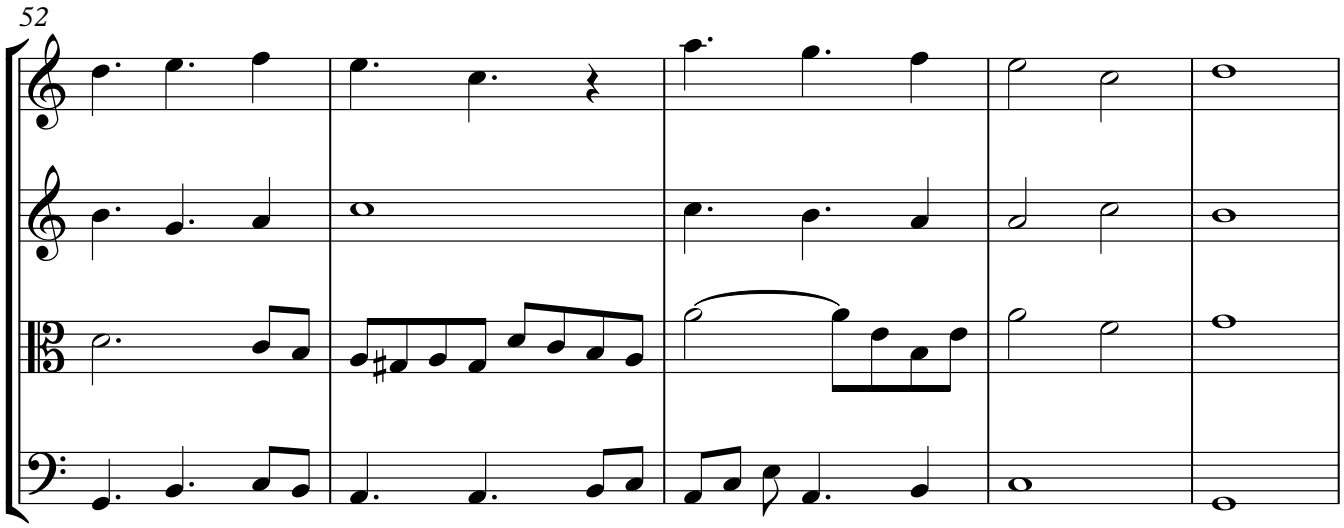
52

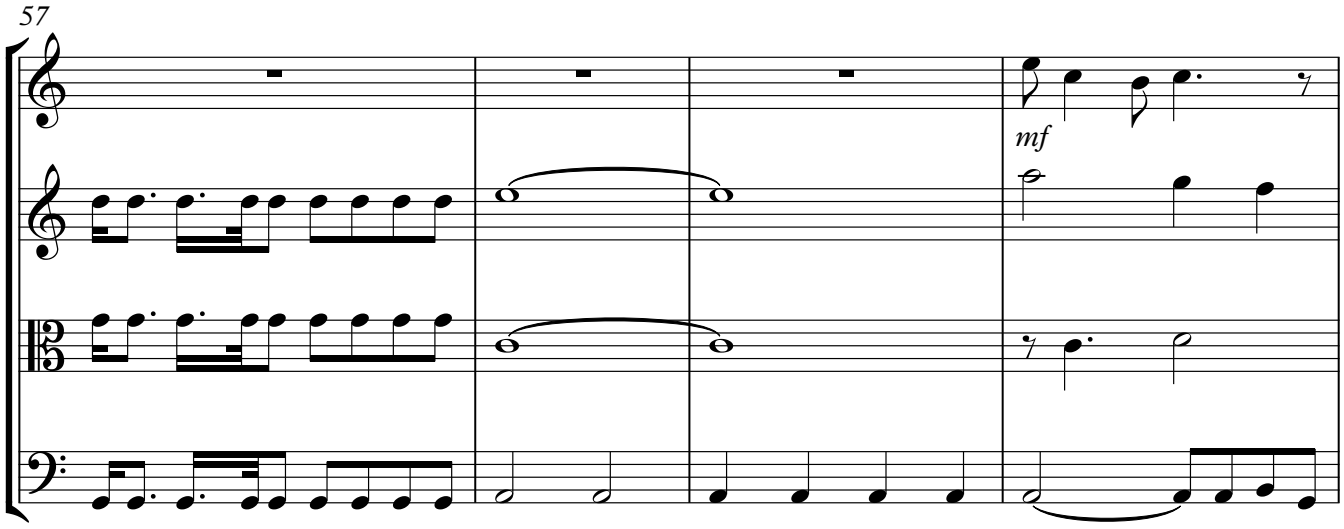
57
mf

Kiss of Hope

Jonne Aaron, Lauri Markkula

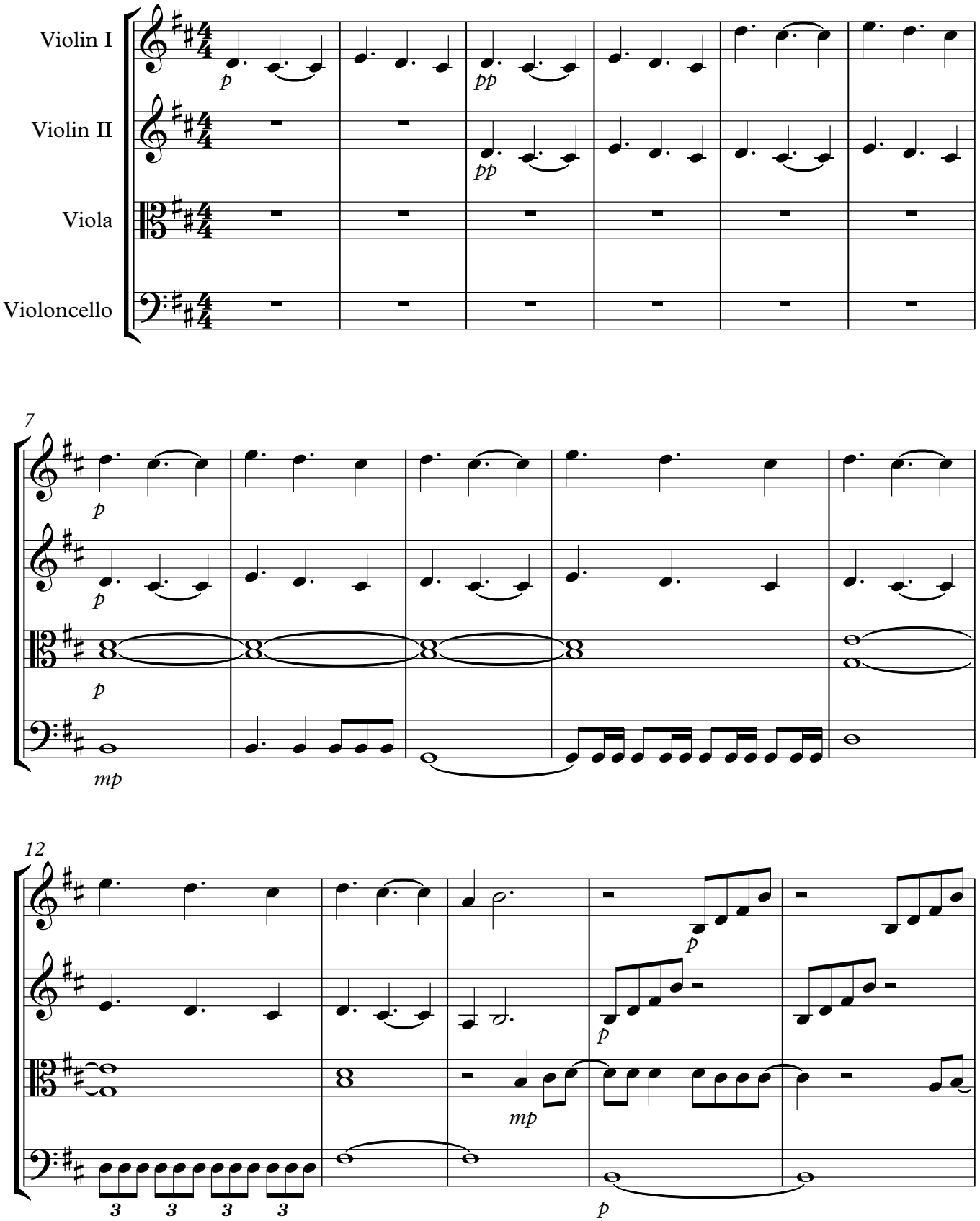

Copyright © Tiina Perkiö

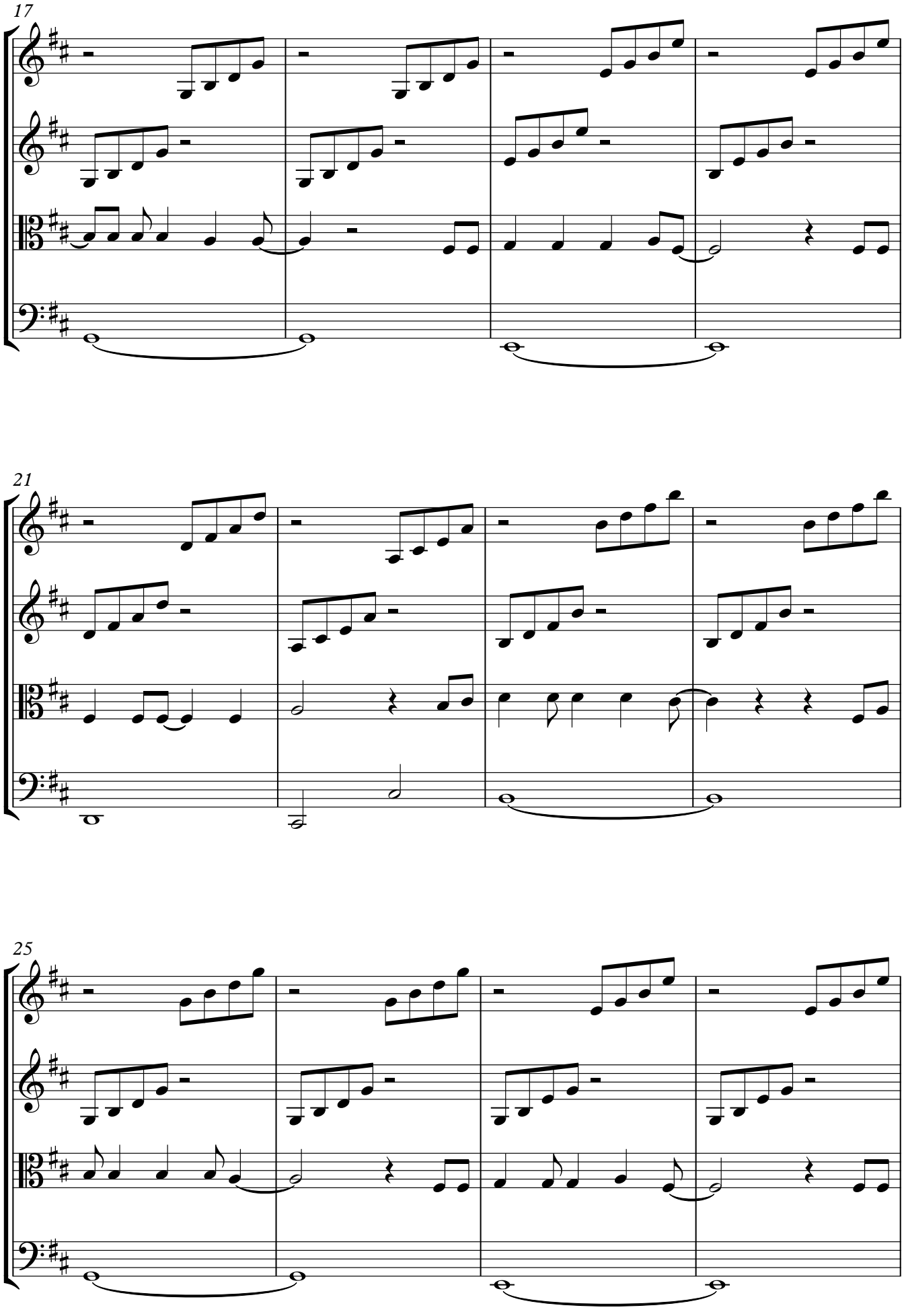
17
21
25

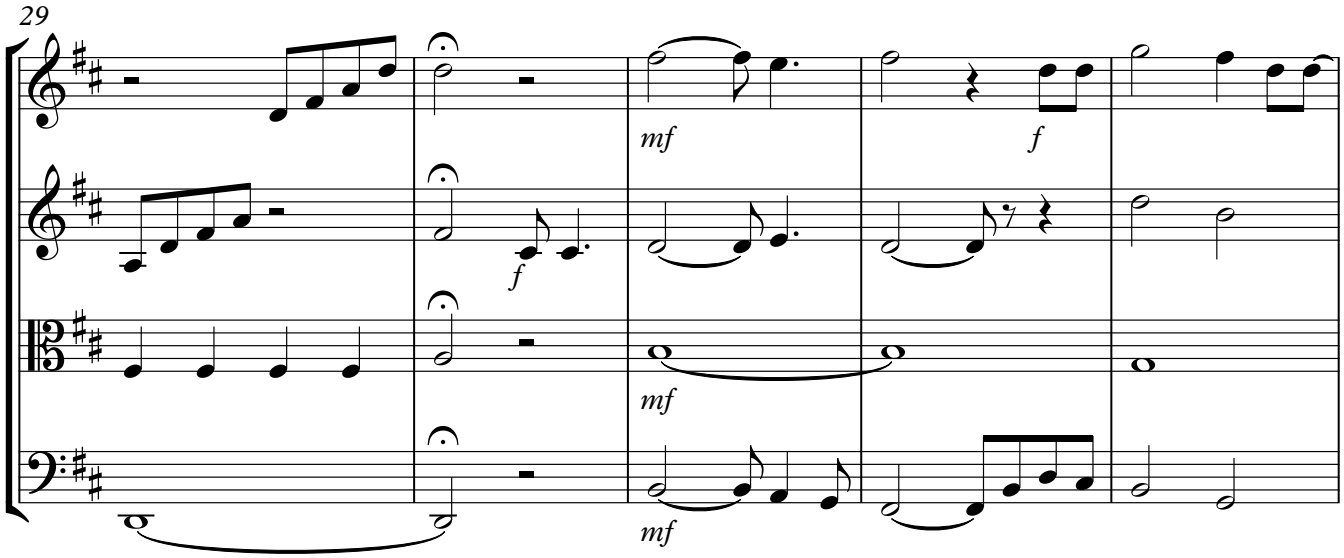
29
mf
f
f
mf
mf

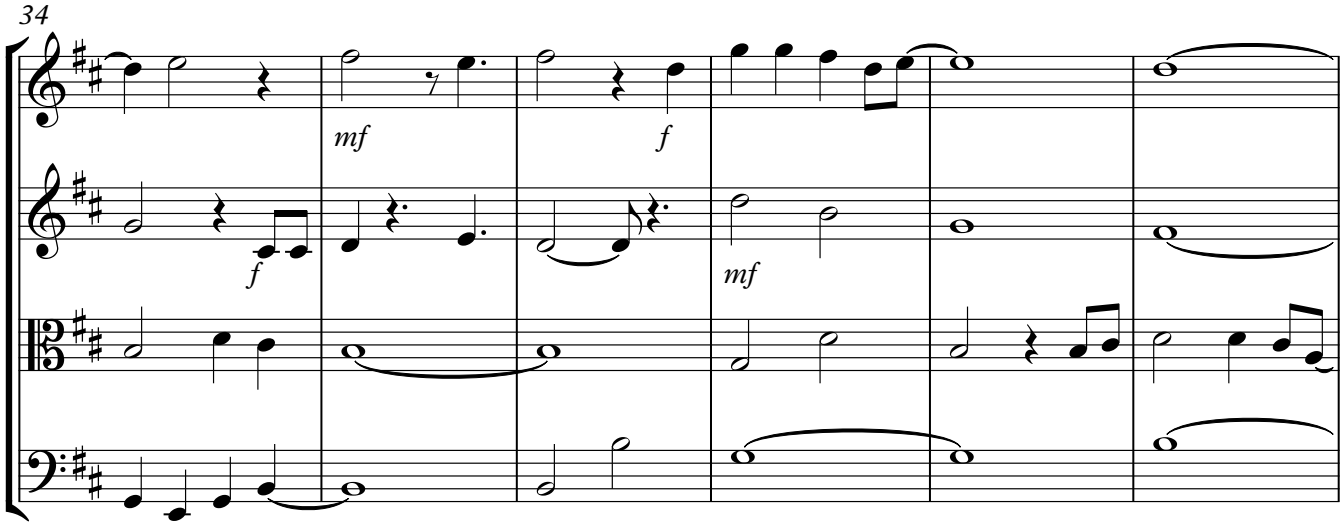
34
mf
f
f
mf

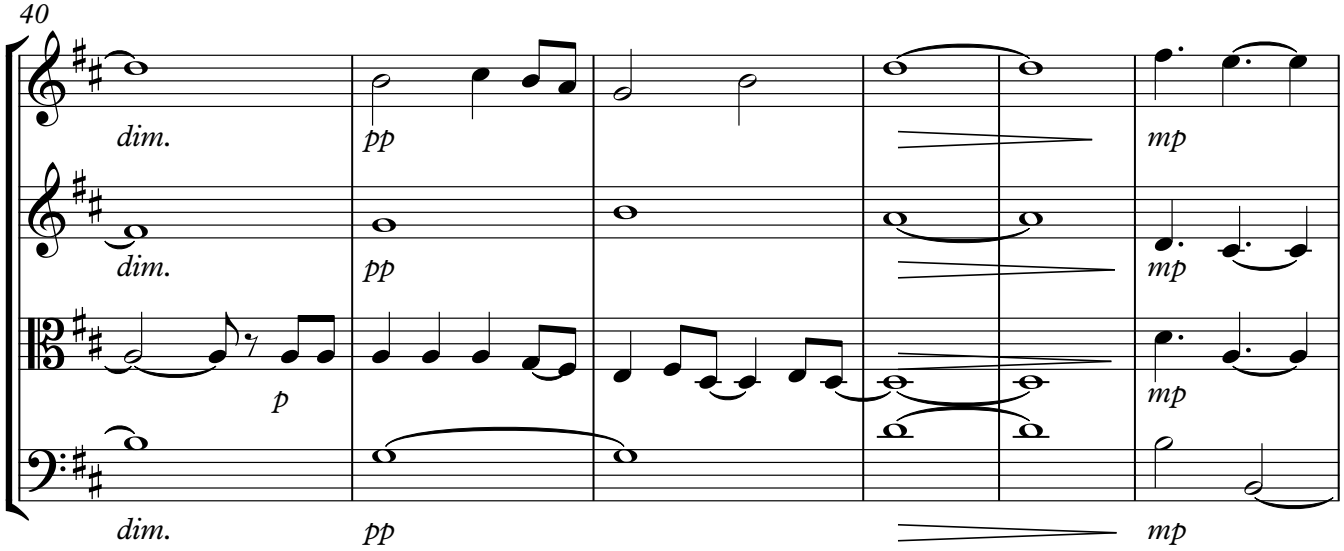
40
dim.
pp
mp
dim.
pp
mp
p
mp
dim.
pp
mp

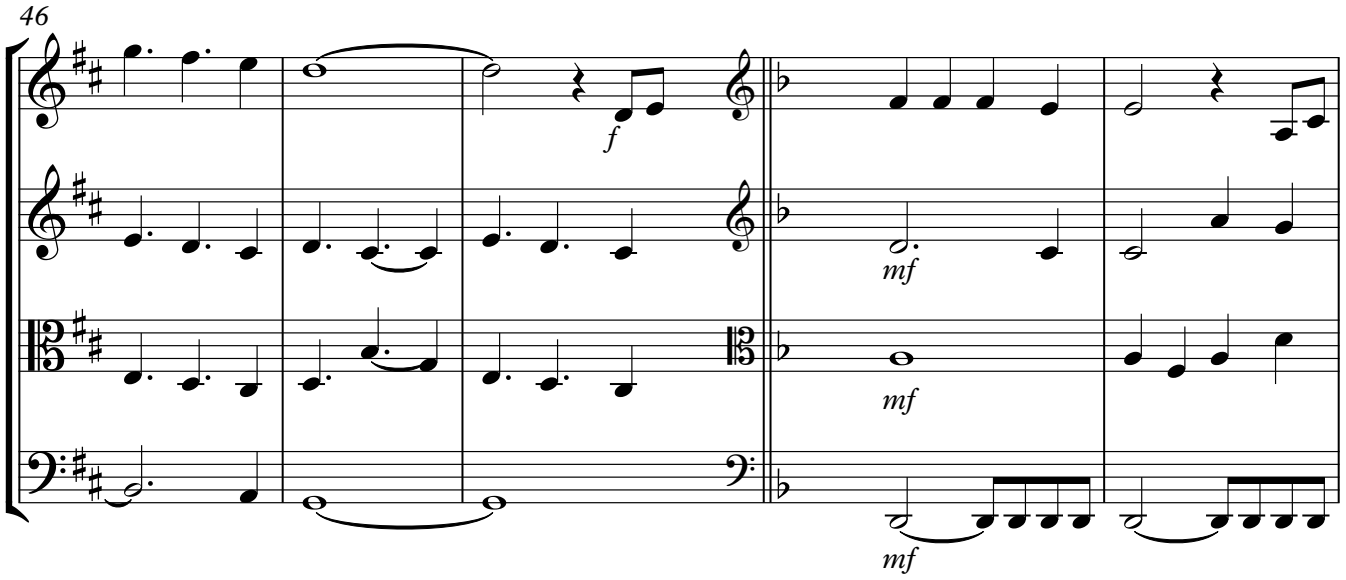
46
f
mf
mf
mf

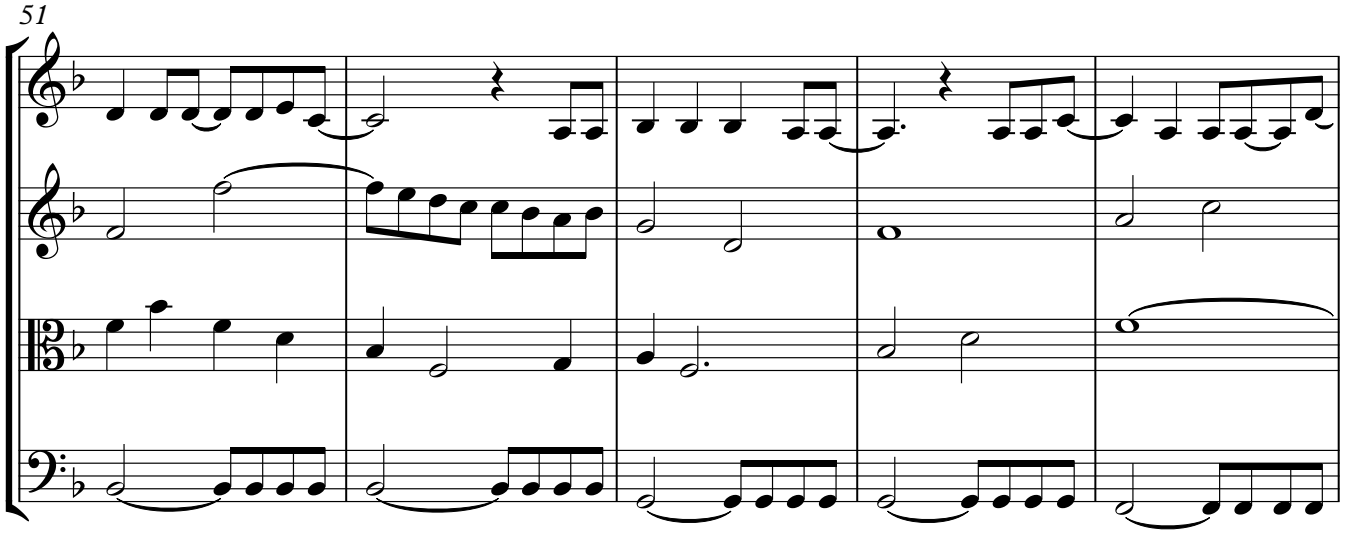
51

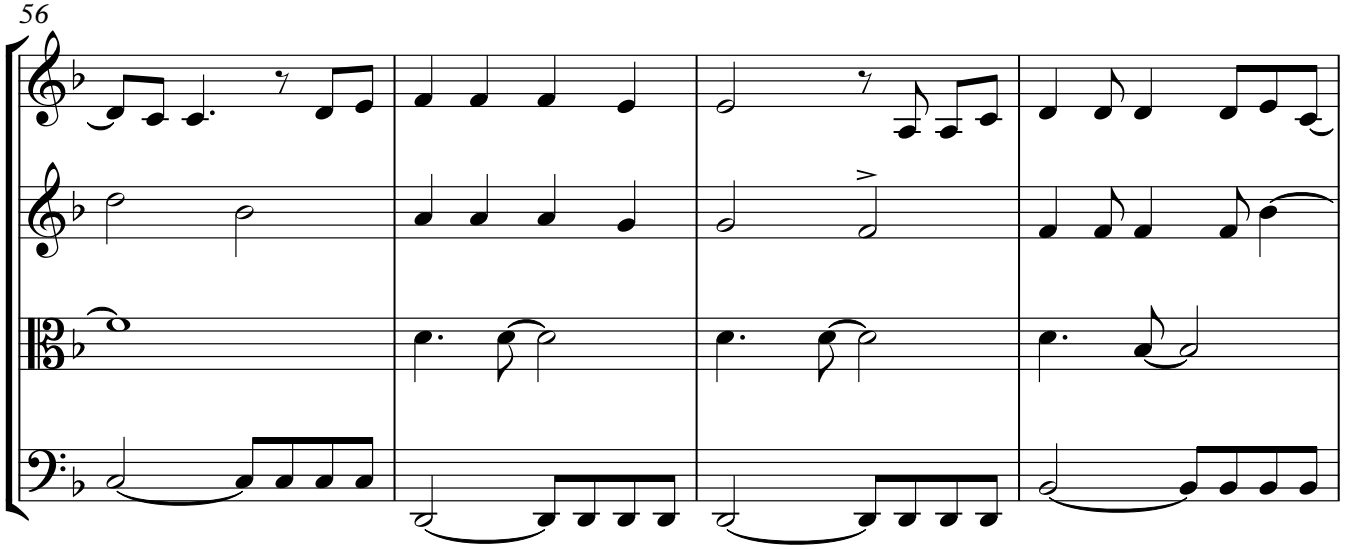
56

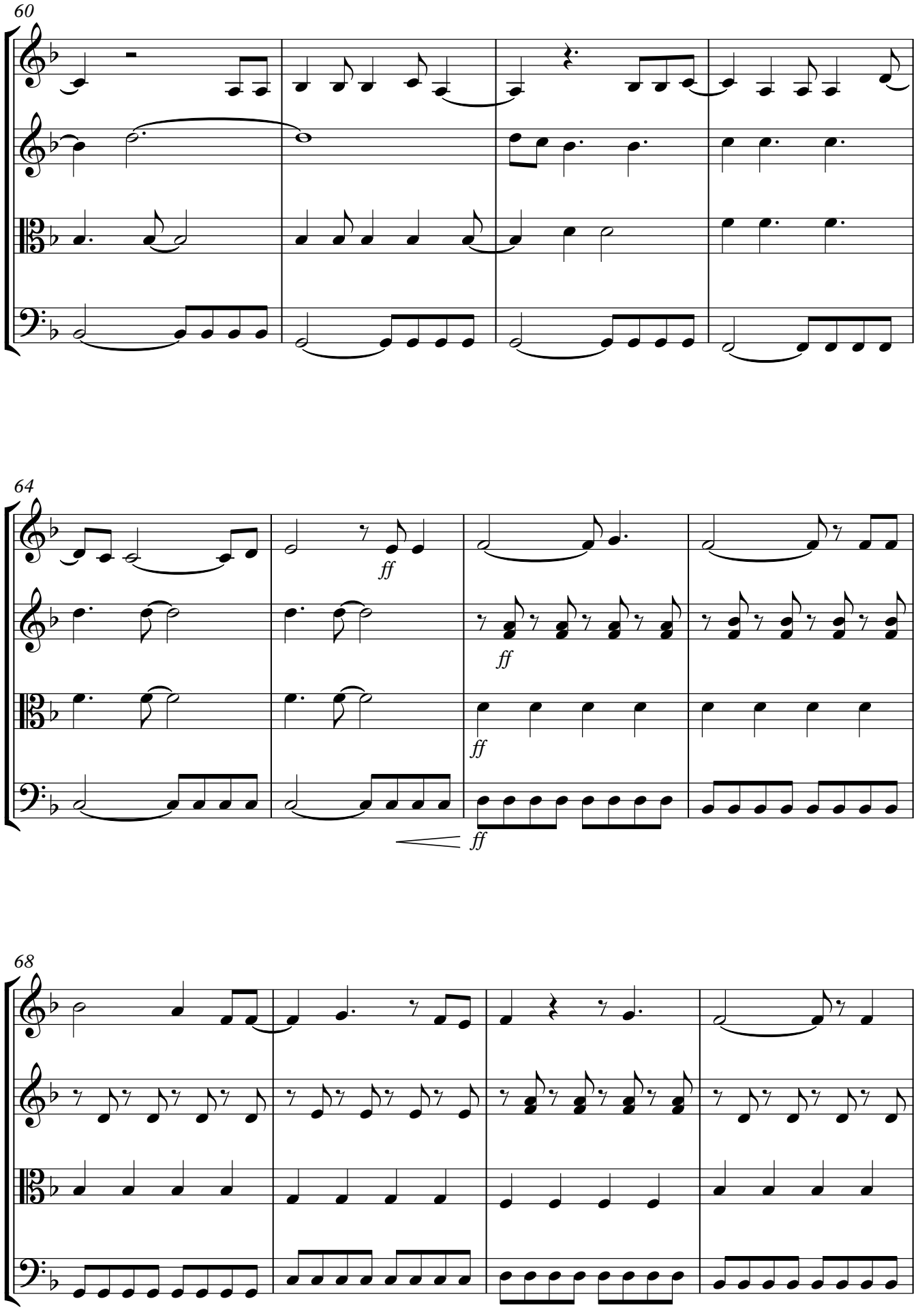
60
64
ff
ff
ff
ff
68

Join me in death

Ville Valo

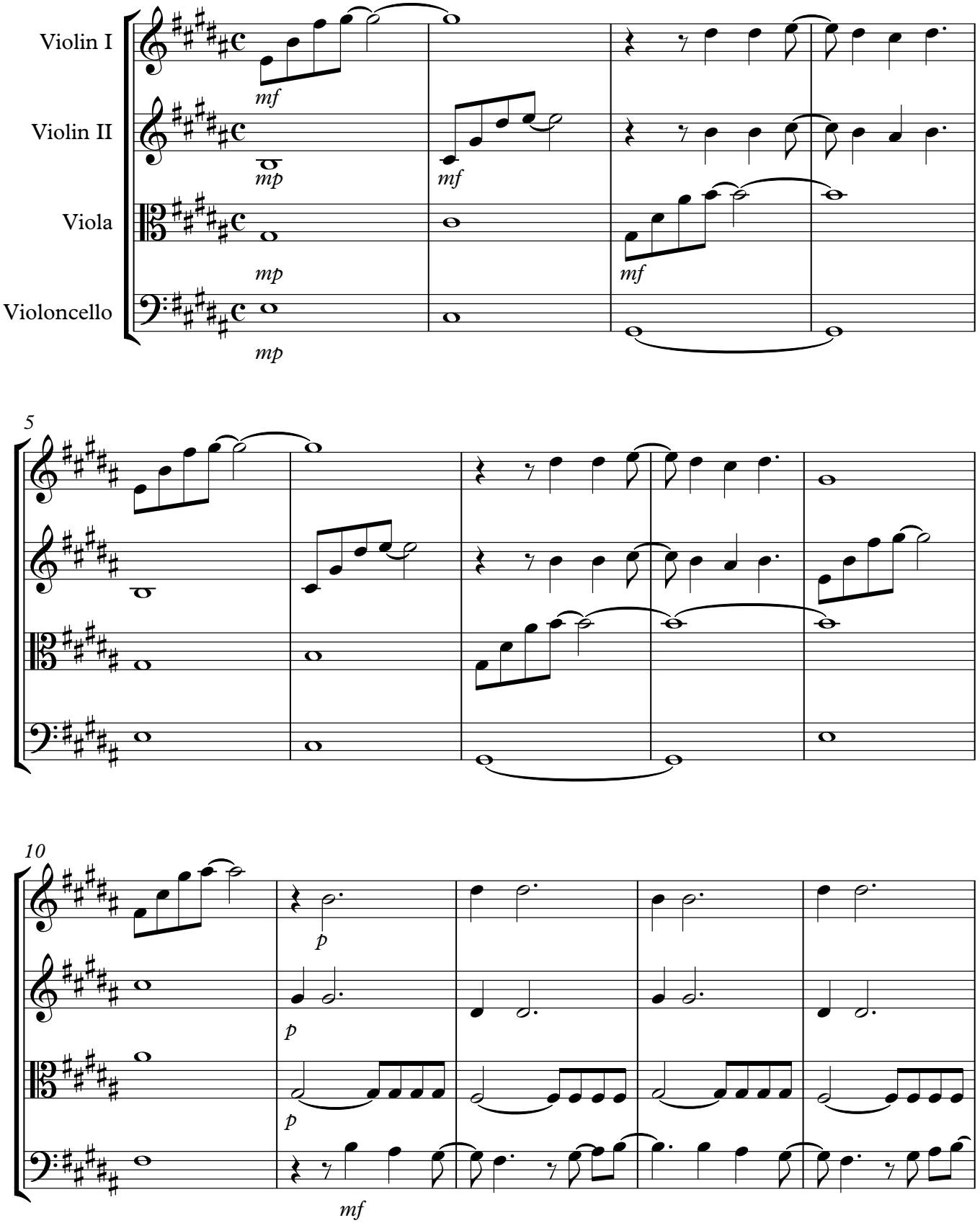

Copyright © Tiina Perkiö

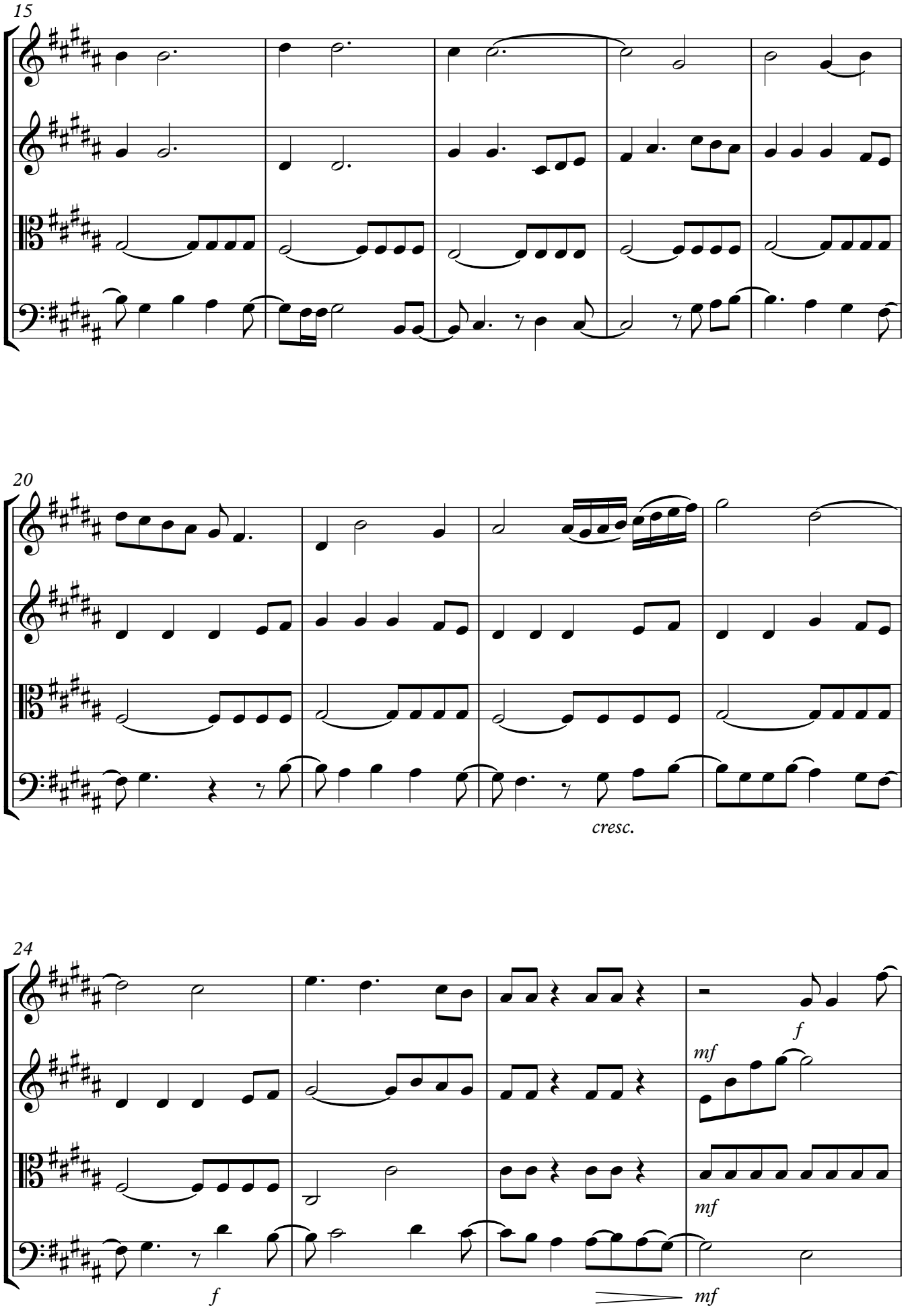
15
20
cresc.
24
f
mf
f
mf
mf

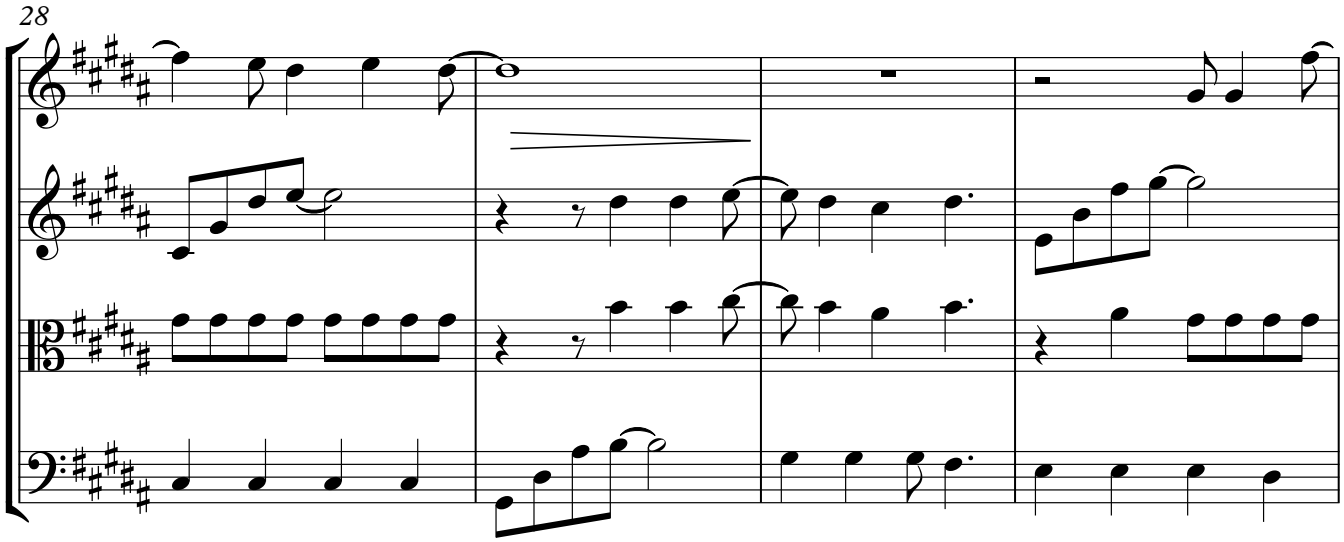
28

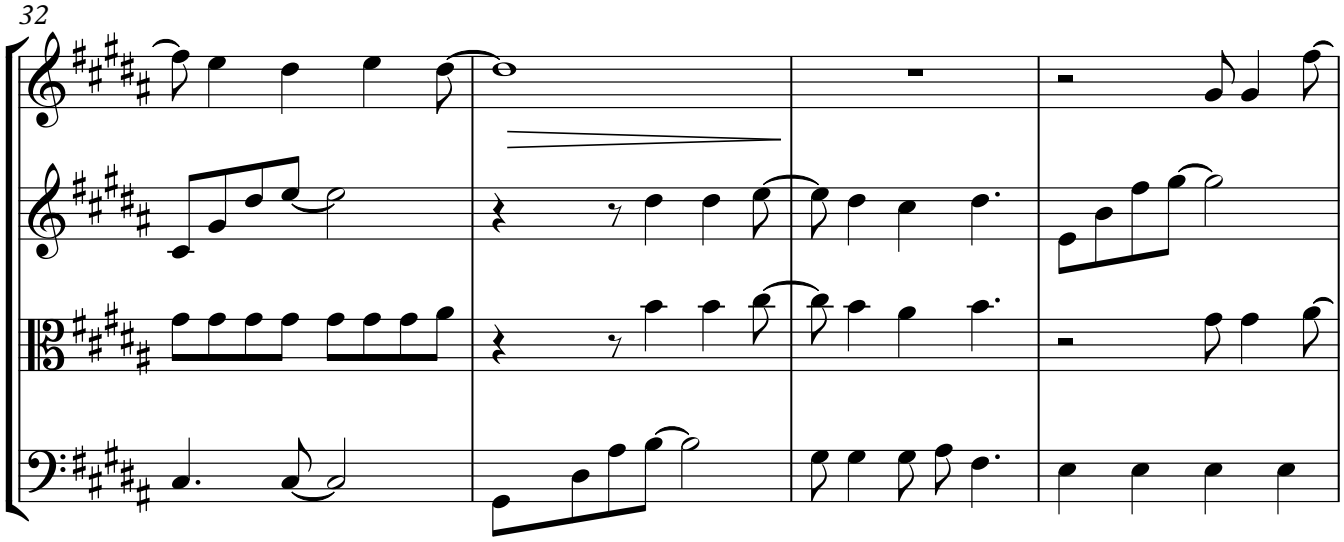
32

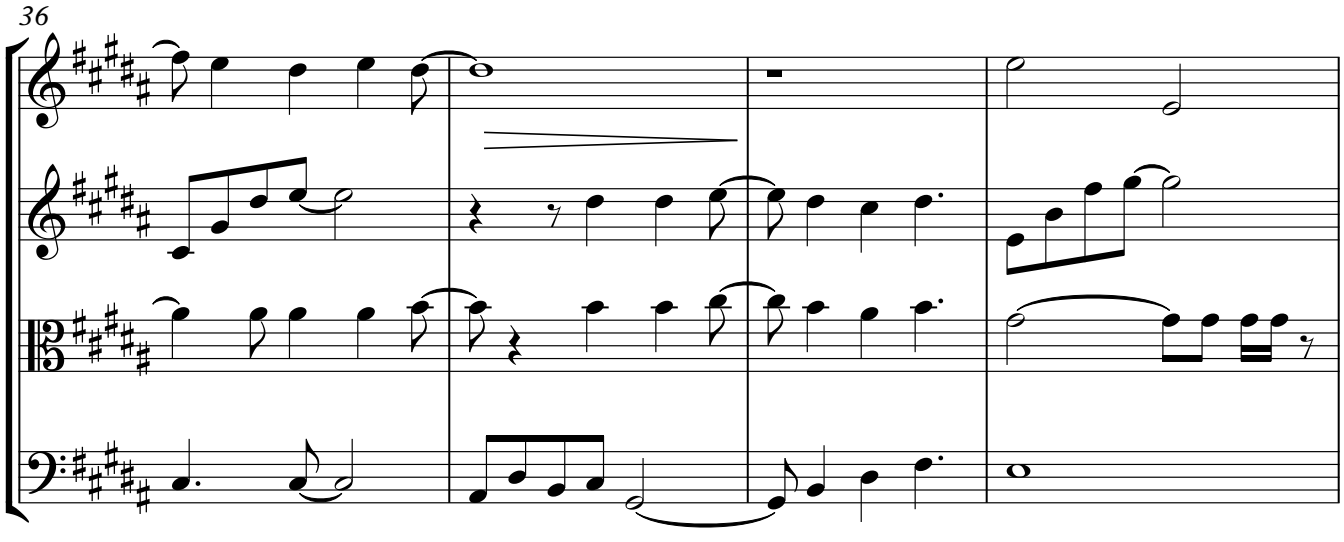
36

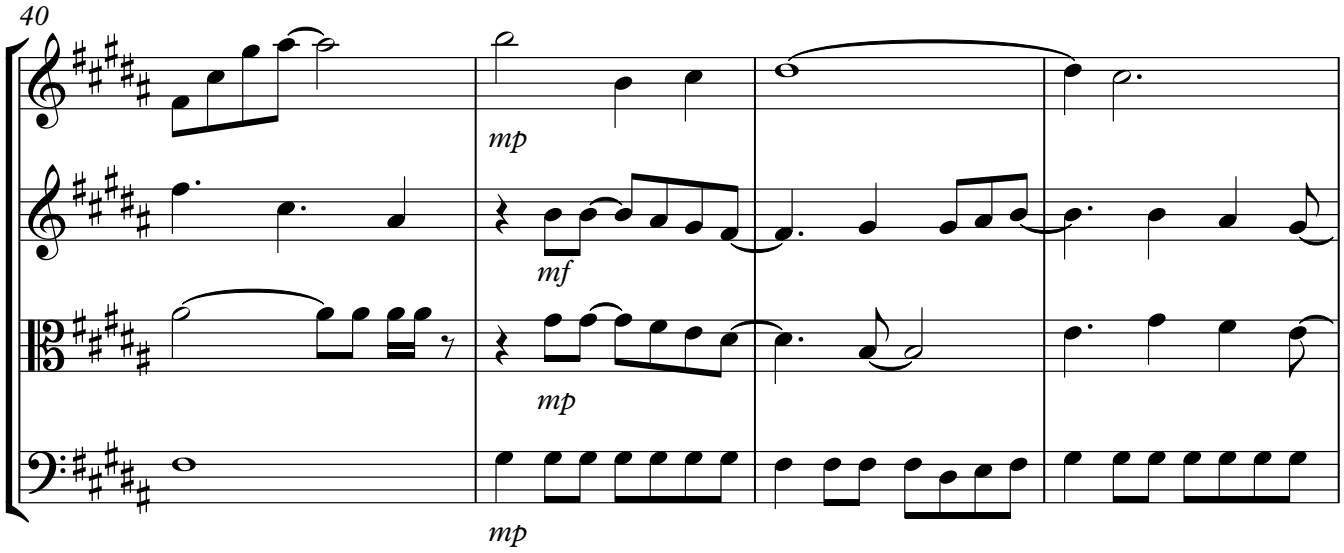
40
mp
mf
mp
mp

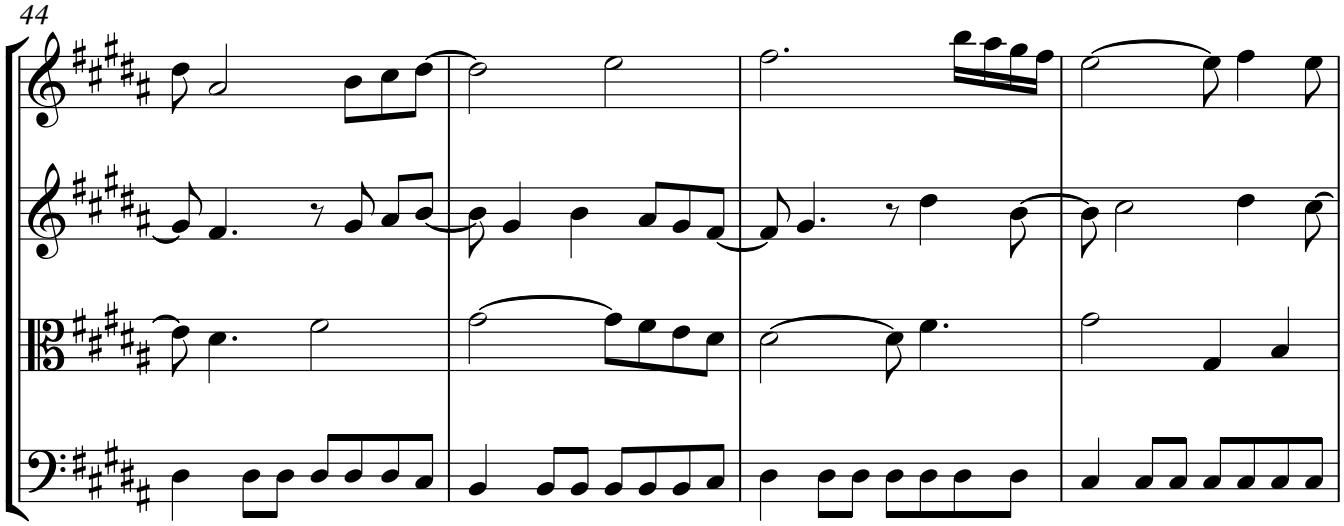
44

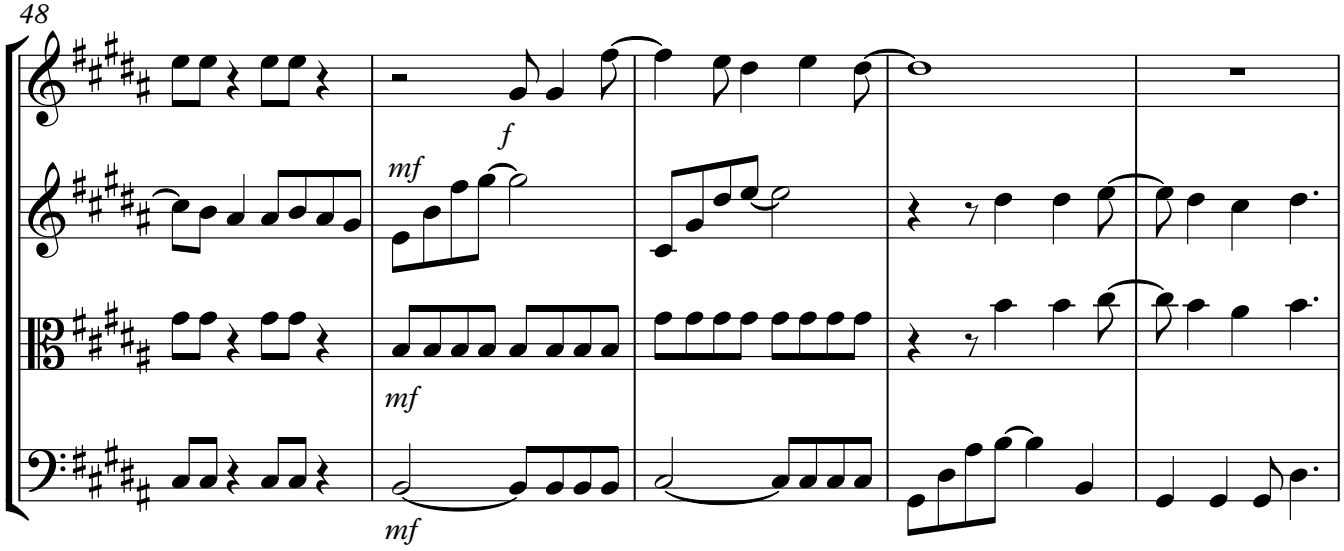
48
f
mf
mf
mf

Häävalssi mollissa

Aki Tykki, AH Haapasalo

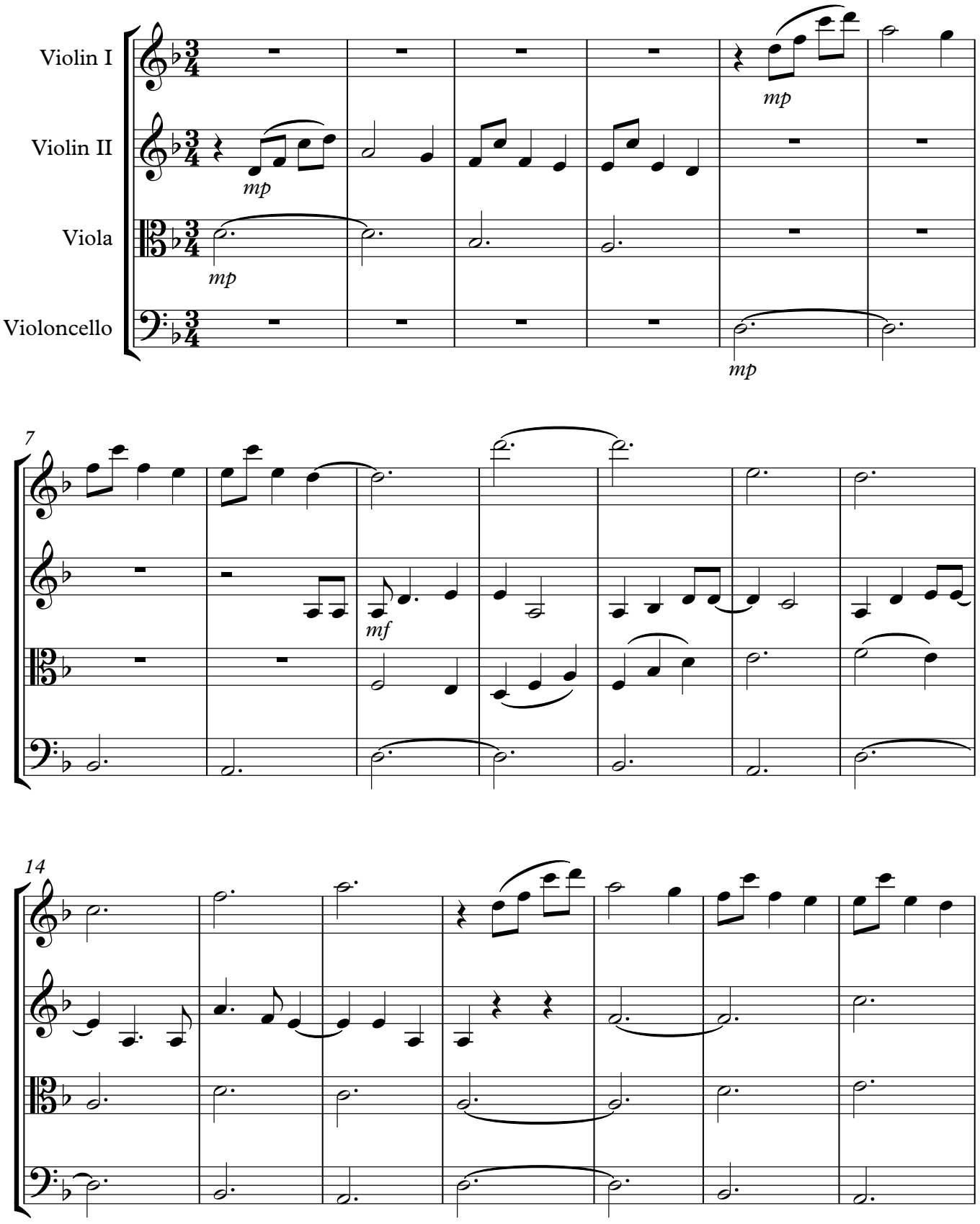

Copyright © Tiina Perkiö

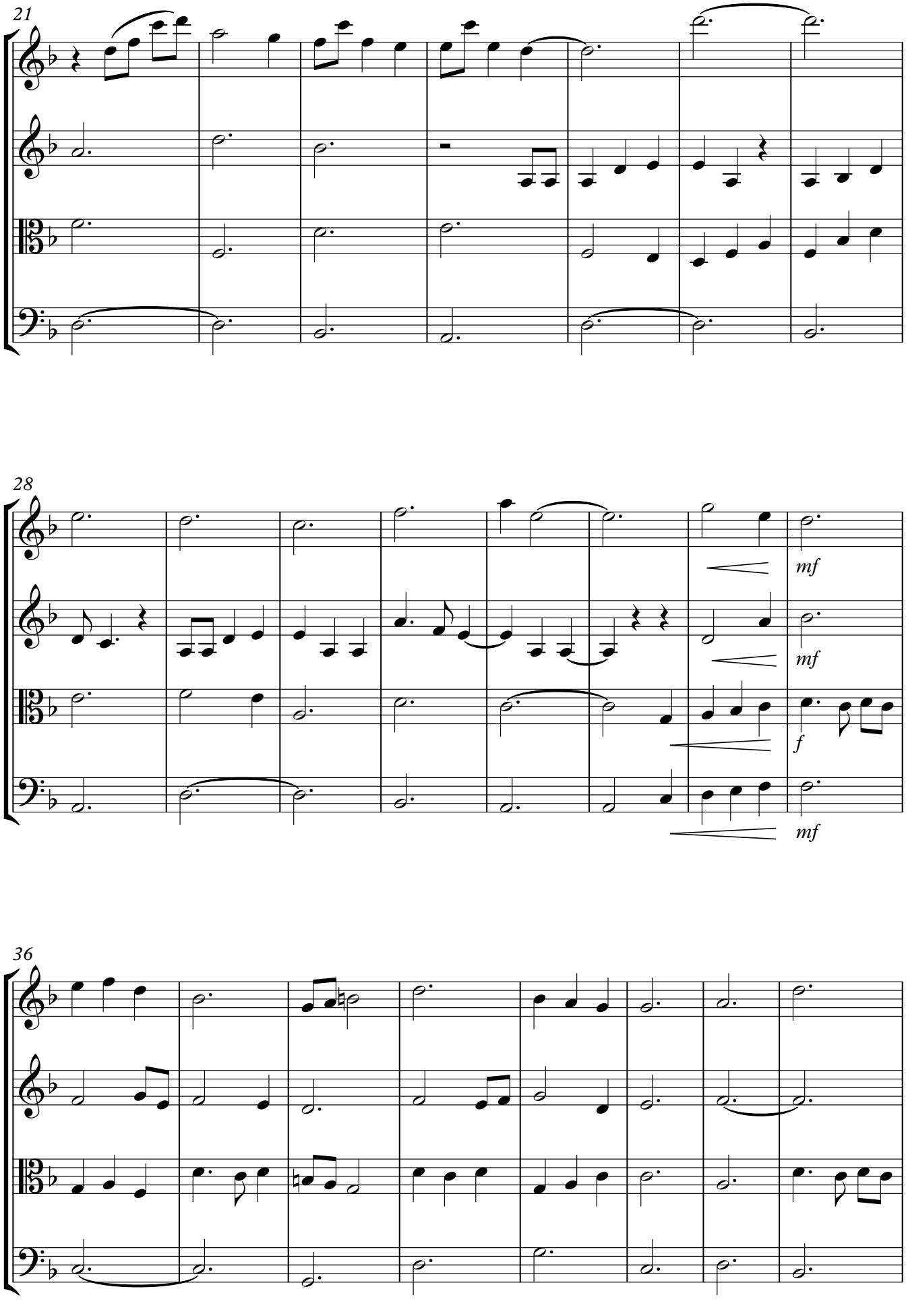
21
28
mf
mf
f
mf
36

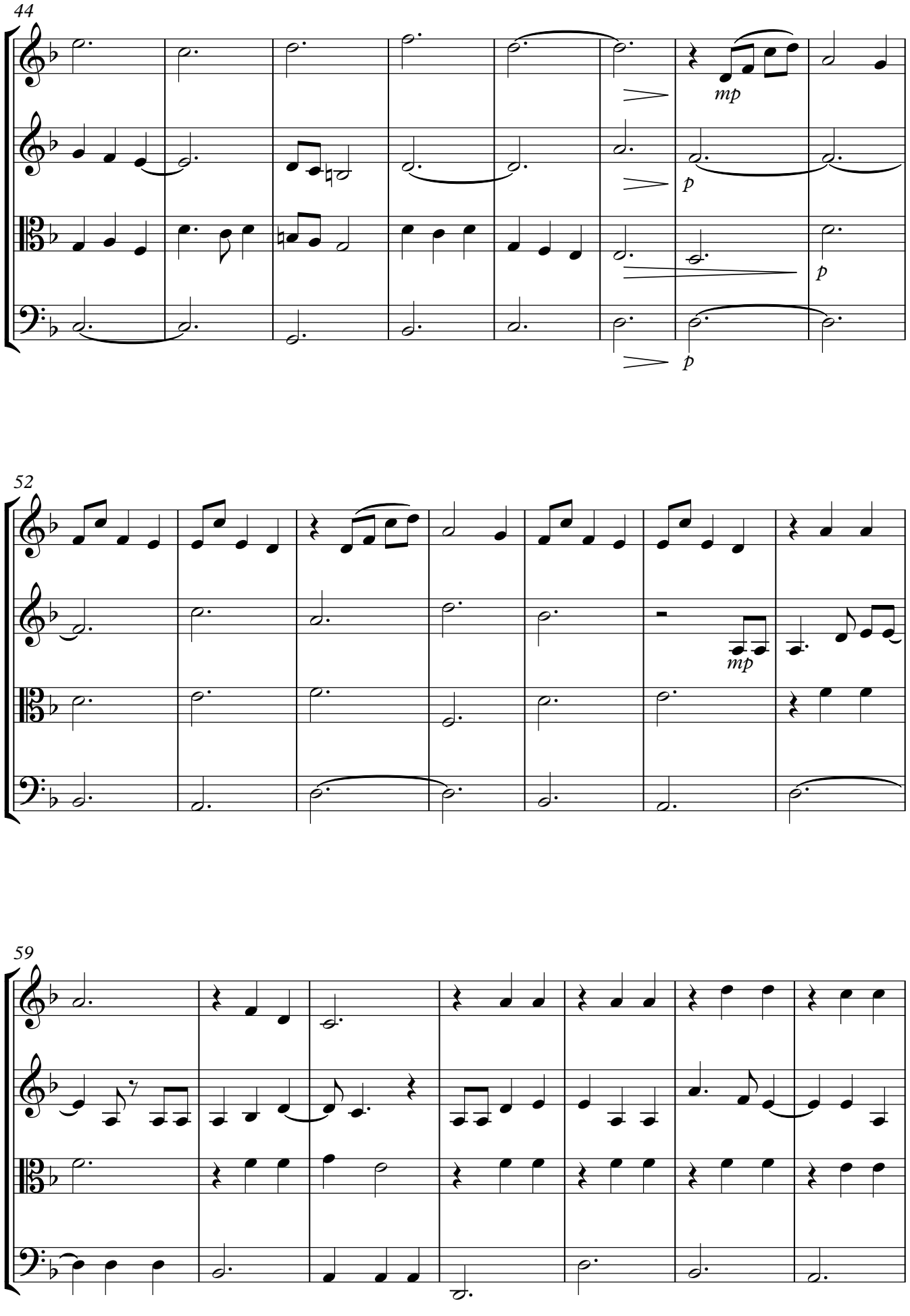
44
mp
p
p
p
52
mp
59

Closure

Ben Varon

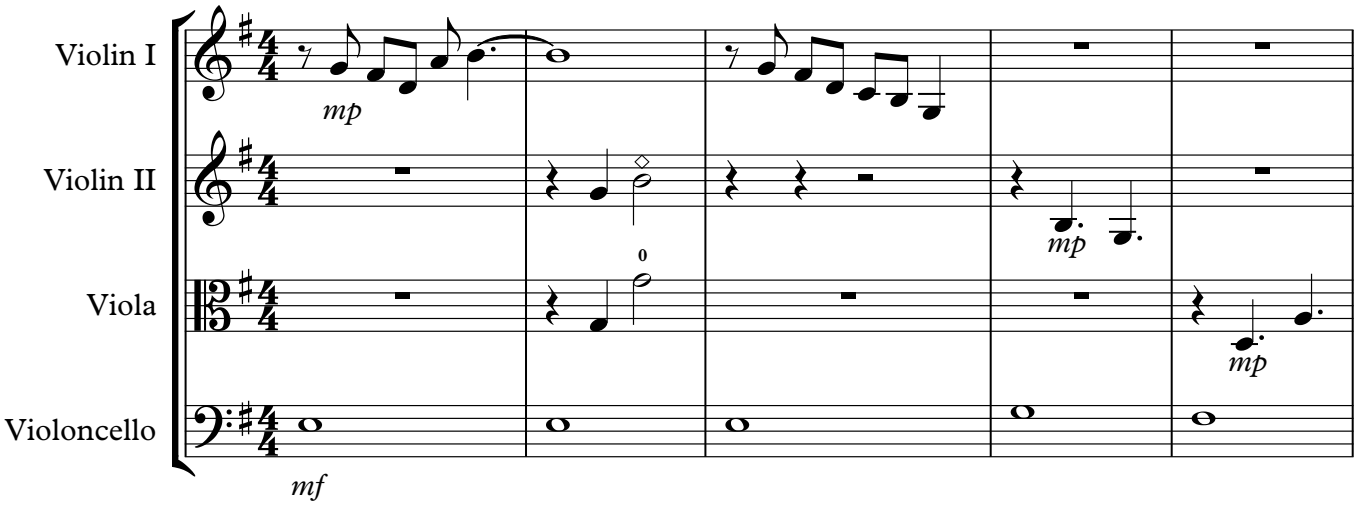

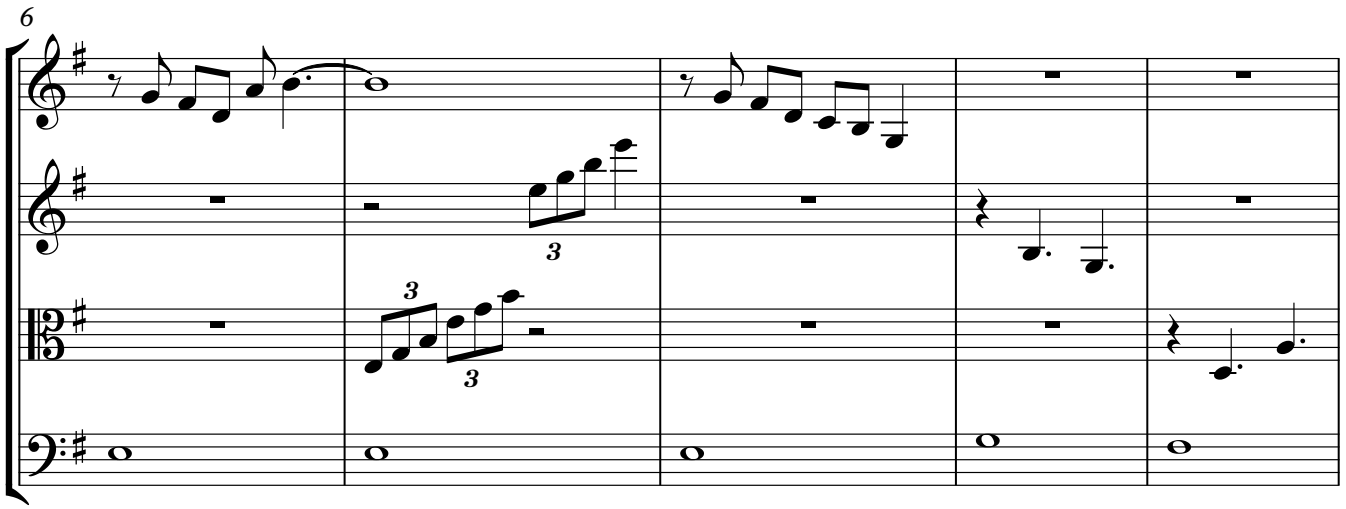

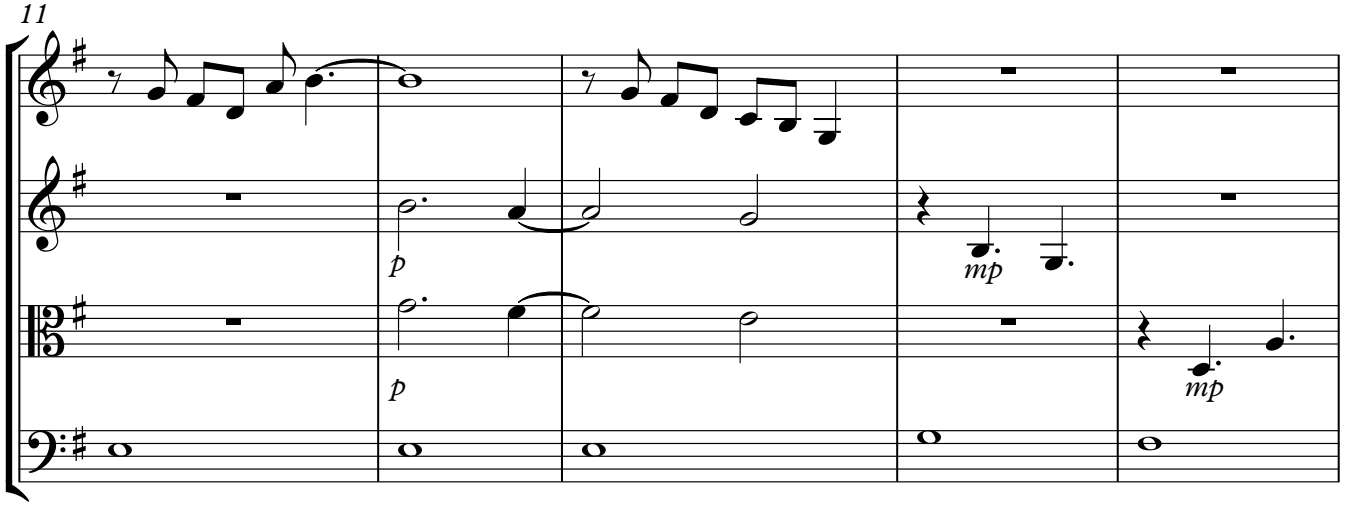

Copyright © Tiina Perkiö

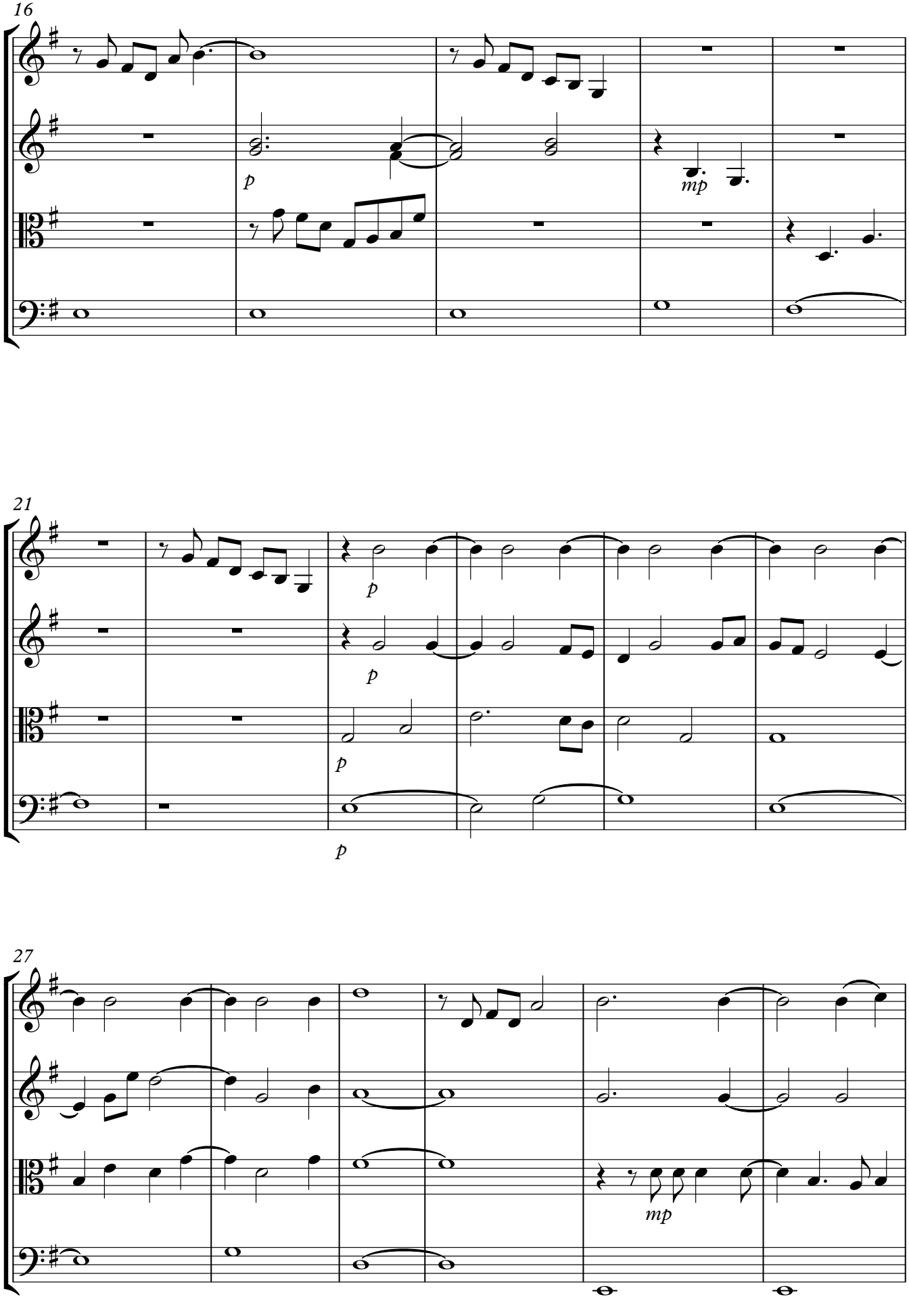
16
p
mp
21
p
p
p
27
mp

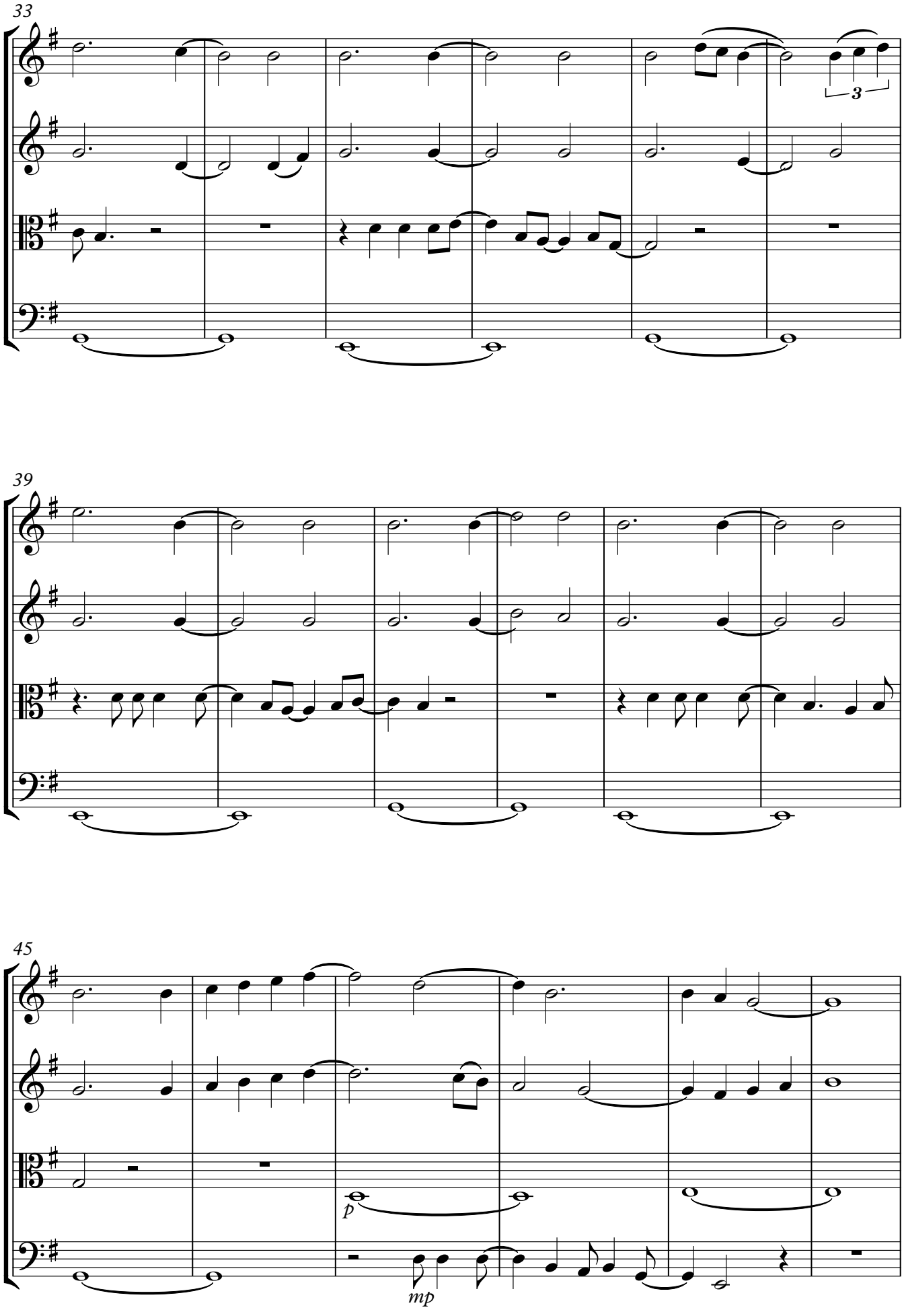
33
3
39
45
p
mp

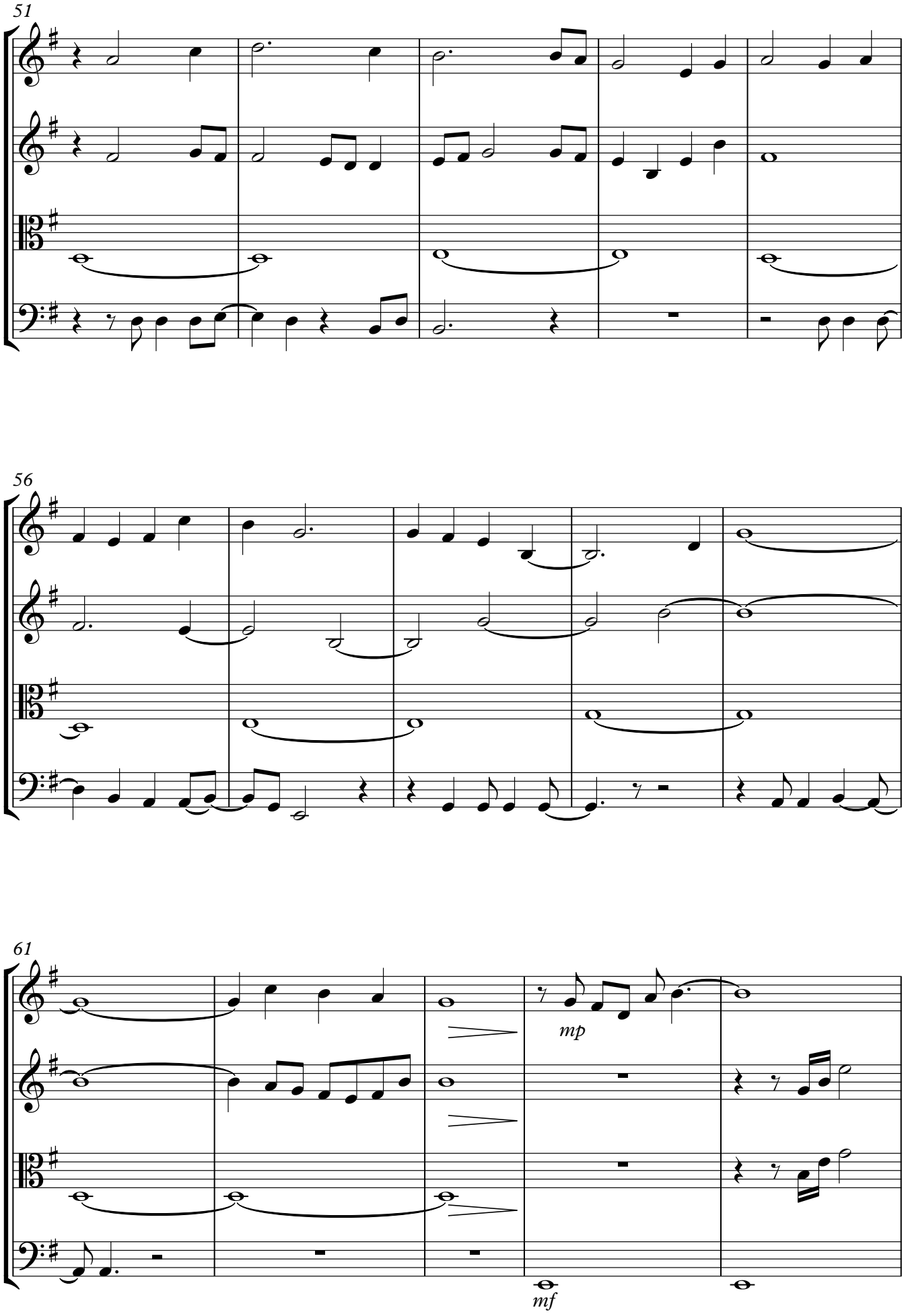
51
56
61
mp
mf